

הרשות הממשלתית למים ולביוב

פרק א' – דגשים מרכזיים בהצעת התקציב:

הצעת התקציב לשנים 2009-2010 לרשות משק המים (התקציב הרגיל ותקציבי הפיתוח והתמיכות) מסתכמת ב-1,336,996 אלפי ש"ח בהוצאה, 9,218 אלפי ש"ח בהוצאה מותנית בהכנסה ו-1,478,187 אלפי ש"ח בהרשאה להתחייב בשנת התקציב 2009, וכן ב-1,607,158 אלפי ש"ח בהוצאה, 9,218 אלפי ש"ח בהוצאה מותנית בהכנסה ו-1,595,316 אלפי ש"ח בהרשאה להתחייב.

הרשות הממשלתית למים ולביוב (להלן: "רשות המים") שהוקמה ב-1 בינואר 2007 אחראית מתוקף חוק המים על הסדרת משק המים ופיתוחו. המנהל לפיתוח תשתיות ביוב במשרד התשתיות הלאומיות, מנהל המים והממונה על התאגידים במשרד הפנים הנן יחידות מטה נוספות (להלן- היחידות הנוספות) בעלות סמכויות במשק המים, העתידות להשתלב ברשות המים לקראת סוף שנת 2009 ע"פ המוצע בתיקון לחוק שאישרה הממשלה בישיבתה מיום 12.5.2009.

רשות המים עוברת שינויים מערכתיים בתפיסת הניהול במשק המים, המחייבים שינויים מבניים והתאמות ארגוניות על מנת להבטיח את יכולתה להתמודד עם האתגרים במשק המים. כמו כן, צפויים שינויים נוספים בתחום כ"א, רכבים, דיור וכד'.

היעדים העיקריים העומדים בפני משק המים לשנת 2009 הינם:

1. ביסוס פעילותה של רשות המים – רשות המים החלה לפעול בשנת 2007. מטרת הקמת הרשות הייתה ריכוז הסמכויות הניהוליות והרגולטוריות, אשר מצויות בגופים רבים, בידי גורם ממשלתי אחד בעל כלים לניהול משק המים בישראל, להסדרתו ולפיקוחו בצורה מקצועית ויעילה. לפיכך, יעד מרכזי למשק המים בשנת 2009 הנו התאמת היכולת הארגונית של רשות המים לסמכויות שהוענקו לה מתוקף מעמדה כגורם מסדיר מרכזי במשק המים, תוך גיבוש ראייה רוחבית וארוכת טווח לניהול משק המים.

2. השלמת הרפורמה במשק המים והביוב העירוני – משק המים והביוב העירוני מקיף פעילות כלכלית ואספקת שירותים בהיקף שנתי של למעלה מ-4 מיליארד ש"ח. ביום 17.7.2001 נחקק חוק תאגידי מים וביוב התשס"א, 2001. תכלית החוק הינה להפריד את פעילות המים והביוב מהפעילות המוניציפאלית האחרת של הרשויות המקומיות, באמצעות הפעלת משק המים והביוב ברשות המקומית על ידי תאגיד נפרד, המנוהל באופן עצמאי על פי קריטריונים מקצועיים ועסקיים. בהתאם להוראות החוק כל הרשויות המקומיות נדרשות להפעיל את משק המים והביוב שלהן באמצעות תאגיד, החל משנת 2007. מטרתו המוגדרת של החוק הנן:

- א. להבטיח רמת שירות, איכות ואמינות נאותים, במחירים סבירים ובלא הפליה, בתחום שירותי המים והביוב;
- ב. להבטיח ייעוד ההכנסות ממתן שירותי אספקת מים וביוב לצורך השקעות במערכות המים והביוב, הפעלתן ומתן השירותים;
- ג. לאפשר גיוס הון להשקעות במשק המים והביוב;
- ד. להביא לניהול עסקי, מקצועי ויעיל של מערכות המים והביוב ברשויות המקומיות;
- ה. לעודד חיסכון במים ובמשאבים אחרים, שמירה על מקורות המים, בריאות הציבור, איכות הסביבה וערכי טבע ונוף ומניעת זיהום הים והנחלים, ככל שהדברים נובעים ממשק המים והביוב;
- ו. לעודד תחרות במתן שירותים הקשורים במשק המים והביוב.

על פי נתוני הממונה על התאגידים במשרד הפנים, עד סוף שנת 2009 יוקמו 45 תאגידי מים וביוב בלמעלה מ-70 רשויות מקומיות המעניקים שירותי מים וביוב על בסיס כלכלי ותוך חובת שירות איכותי לצרכן עבור כ-4.5 מליון תושבים.

תאגיד שמוקם בהתאם לחוק, הינו בבעלות מלאה של הרשות המקומית ופועל במסגרת רישיון שמוענק לו ע"י הממונה על התאגידים במשרד הפנים המוסמך לאשר את הליכי ההקמה, ולפקח על התנהלותו התקינה של שרות זה החיוני לציבור. קביעת התעריפים ואמות המידה על פיהם פועל התאגיד, הנם בסמכות הרשות הממשלתית למים וביוב.

יישום מלא של החוק יביא ליתרונות רבים לצרכנים ולכלל המשק, בין השאר, בהיבטים של ניהול עסקי מקצועי ויעיל של משק המים והביוב העירוני, ייעוד ההכנסות ממתן שירותי מים וביוב לצורך השקעתם בשרוג המערכות ושיפור איכות השרות, גיוס עצמאי של הון להשקעות ללא תלות במקורות ממשלתיים ומוניציפאליים, ועידוד התחרות בתחום השירותים הקשורים במשק המים העירוני.

על מנת לעודד הקמת תאגידי מים וביוב ברשויות וכן על מנת לסייע בשיקום תשתיות המים והביוב במגזר העירוני, רשויות אשר פועלות להקמת תאגיד מים וביוב זוכות למענקי מדינה משמעותיים בהיקף של עשרות מיליוני ש"ח, אשר יחולקו בין שימושי פיתוח השרות המקומית לבין תאגיד המים והביוב, בהתאם לכללי הקצאה ומאפייני התאגידים שיוקמו.

נכון לחודש מאי 2009, רשות המים מצויה בעיצומו של הליך שימוע ציבורי על מנת לקבוע כללים ותעריפים לתאגידי המים והביוב העירוניים אשר צפויים להיכנס לתוקף בינואר 2010, כל זאת בהתאם להוראות חוק תאגידי מים וביוב. התעריפים האמורים יתבססו, בין היתר, על עקרון העלות המוכרת.

3. המשך אסדרה כלכלית של משק המים

- א. הסכם העלויות בין ממשלת ישראל וחברת מקורות צפוי להסתיים בסוף יוני 2009. לפיכך, רשות המים נערכת ליצירת מודל חלופי להסדרת מערכת היחסים עם חברת מקורות אשר יחול לאחר סיום הסכם העלויות. לשם כך, הוקם צוות בינמשרדי בהשתתפות משרדי האוצר, התשתיות והחקלאות וכן בהשתתפות מומחים מתחום הרגולציה והכלכלה, על מנת לייצר כללים ואמות מידה לפעולות מקורות.
- ב. החל מחודש ינואר 2008, תעריפי המים המסופקים על ידי חברת מקורות מחושבים כך שסך העלויות המוכרות לחברת מקורות עבור ההפקה והאספקה של המים וכן התשלום עבור רכישת מי ים מותפלים מכוסים על ידי התעריפים אותם משלמים הצרכנים לחברה.

4. תוכנית חירום להתמודדות עם המשבר במשק המים

בישראל, כמו במקומות רבים בעולם, קיים מחסור חריף במים. מיקומה הגיאוגרפי של ישראל, גידול האוכלוסייה, העלייה ברמת החיים, הצריכה הגבוהה אל מול מקורות המים המוגבלים ומספר שנות בצורת רצופות, דרדרו את מצבו של משק המים לכדי משבר חמור. על כל זאת מתווספת העובדה שחורף 2007/08 היה החורף היבש ביותר (כ- 60% ממוצע הגשמים בשנים האחרונות) מזה עשור וגם החורף הנוכחי (2008/09) התאפיין בכמויות משקעים נמוכות מהממוצע ובכך הוא מצטרף לסדרה של 5 שנים רצופות בהן כמויות הגשמים אשר ירדו במרבית האגנים בארץ היו מתחת לממוצע הרב שנתי, והביאו לגירעון של כמיליארד מ"ק מהאוגר.

כידוע, כמות המים הניתנת להפקה ממאגרי המים של מדינת ישראל מוגבלת ועל כן, בכדי למנוע פגיעה במקורות המים, הגדיר השירות ההידרולוגי ברשות המים מפלסי סף לכל אחד ממקורות המים, ואלו מייצגים את גבול הפקת המים המקסימאלי המותר מבלי לפגוע במאגרים. קווים אלו מכונים "הקווים האדומים". בנוסף קבע השירות ההידרולוגי גבולות הפקה מינימליים הנמצאים מתחת לקווים האדומים ואשר ירידה אל מתחת אליהם עלולה להביא לפגיעה בלתי הפיכה במקורות המים. גבולות אלה מכונים "הקווים השחורים".

על מנת להתמודד עם המצב החמור של משק המים בישראל, רשות המים גיבשה תוכנית חירום שמטרתה בראש ובראשונה להוציא את משק המים מן המשבר הקשה בו הוא מצוי. תוכנית החירום מתייחסת הן לפעולות הדרושות לטווח השנים הקרוב (2008-2010) והן להיערכות להבטחת אספקת מים באיכות ובכמות הנדרשת בטווח השנים הבינוני (2010-2020). התוכנית אומצה על ידי מועצת הרשות ועל ידי ממשלת ישראל, להלן עיקריה:

א. פעולות החירום להגדלת היצע המים ועידוד החיסכון בטווח הקצר

פעולות להגדלת היצע המים

1. פיתוח מואץ של קידוחים להפקת מים במטרה לנצל באופן מקסימאלי את מקורות המים הטבעיים, לרבות הפקת מים שלולא הפקתם היו מגיעים למקורות המים בזרימה תת-קרקעית איטית בעוד מס' שנים.
2. הגברת הפיקוח והבקרה על הפקת המים מהמקורות כדי לאפשר ניצול מקסימאלי של מקורות המים הטבעיים מבלי לגרום נזק בלתי הפיך.
3. טיפול במקורות מים תת-קרקעיים שזוהמו עקב המלחה או חלחול של חומרים מזהמים והפיכתם למים ראויים לשימוש ביתי.
4. הרחבת מתקני התפלת מי ים קיימים בכ- 57 מלמ"ק נוספים עד אמצע שנת 2010.
5. הרחבה והוספת מתקני התפלה ממים מליחים (כיום מותפלים כ-37 מלמ"ק והכוונה להגדיל את היקף ההתפלה הזו בעוד כ-30 מלמ"ק עד סוף 2011).

הפעולות לעידוד החיסכון (צד הביקוש)

1. הגברת מערך ההסברה והדרכת הציבור הרחב לשימוש נכון ולא בזבזני של מים, בין היתר, באמצעות קמפיין תקשורתי רחב לרענון והגברת המודעות הציבורית.
2. הגברת הפיקוח והאכיפה על הפקת המים והשימוש בהם תוך התמקדות בהשקיית גינות ציבוריות וצריכת מים לצרכי השקיה חקלאית.
3. תמריצים כלכליים לשימוש יעיל במים כגון תעריפי מים מעודדי חיסכון. בנוסף, במסגרת החלטת ממשלה מיום 12.5.2009 הוחלט על הטלת "היטל מחסור" בגובה של 20 ש"ח/מ"ק על צריכה בתעריף ג'. ההיטל צפוי להיכנס לתוקף ביום 1.7.2009 ולהביא לחסכון של כ-60 מלמ"ק בשנה.
4. שימוש בכלים מנהליים, כגון הקצאות והגבלות על צריכות מים לגינון ולשימוש ציבורי.

ב. פעולות להגדלת היצע המים בטווח הבינוני

(1) התפלת מי ים

התפלת מי ים והפיכתם למים הראויים לשתייה מתבצעת כיום בעולם בעיקר באמצעות טכנולוגיה הנקראת "אוסמוזה הפוכה". כיום, התפלת מי ים היא הפתרון העיקרי להתמודדות עם בעיית הידלדלות מקורות המים בעולם.

במדינת ישראל מסופקים כיום כ-138 מליון מ"ק מי ים מותפלים. מתוכם, 108 מליון מ"ק בשנה מותפלים במתקן התפלה הממוקם באשקלון ו-30 מליון מ"ק נוספים מותפלים במתקן התפלה הממוקם בפלמחים. מתקן התפלה נוסף באזור חדרה, בהיקף של 100 מליון מ"ק, נמצא בשלבי בנייה מתקדמים, והוא צפוי להתחיל לספק מים

לקראת חודש ספטמבר 2009. מתקני ההתפלה כאמור צפויים להגדיל את כמויות המים המותפלים בכ- 57 מלמ"ק נוספים בשנה לקראת אמצע שנת 2010 במסגרת הליך ההרחבה.

ביום 18.5.2008 קיבלה מועצת רשות המים החלטה להגדיל את היקף מי הים המותפלים ל - 600 מליון מ"ק בשנה, לא יאוחר משנת 2013, וכן הגדלת הכמות ל-750 מליון מ"ק עד שנת 2020. החלטה זו של המועצה קיבלה גיבוי בהחלטת ממשלה מס' 3533 מיום 1.6.2008.

בהתאם לכך, בימים אלה פועלת רשות המים להקמת מתקנים נוספים על מנת להגיע לכמויות עליהם החליטה מועצת הרשות וממשלת ישראל. כן פועלת הרשות להתאים את מערכת הולכת המים הארצית לקליטת המים המותפלים.

5. מפעלי השבת מי קולחים

מרבית מי הביוב במדינת ישראל עוברים טיהור ומשמשים, לאחר מכן, להשקיה חקלאית. טיהור מי הביוב מתבצע באמצעות טכנולוגיה מתקדמת, במתקן מיוחד הממוקם בדרך כלל בסמוך לכל עיר או למס' ישובים. מי הביוב המטוהרים המשמשים להשקיה נקראים קולחים. ישראל הינה המדינה עם שיעור השבת הקולחים הגבוה ביותר בעולם (למעלה מ-75% ניצול).

כיום, קיימים כ - 135 מפעלים להשבת קולחים המספקים מים לחקלאות. מתוכם כ- 25 מפעלים הושלמו ועוד כ- 110 מפעלים נמצאים בתהליכי הקמה שונים. מפעלים אלה מספקים כ-375 מליון מ"ק בשנה (כולל מפעל השפד"ן המטפל בשפכי גוש דן בהיקף של כ-150 מלמ"ק ומשיב אותם לחקלאות). כמות זו מהווה כ - 30% מסך המים המסופקים לחקלאות.

רשות המים מסייעת ליזמים פרטיים בהקמת מפעלים להשבת קולחים באמצעות מענקי השקעות בהיקף של עד 60% מההשקעה במפעל ההשבה. עם ההחלטה על הקצאת הקולחין לחקלאות, מתבצעת המרה של מכסות מים שפירים הראויים לשימוש ביתי במי הקולחים ובכך נחסכים למשק מים שפירים.

במסגרת תוכנית החירום, בכוונת רשות המים להמשיך ולפתח מפעלים להשבת קולחים לחקלאות כך שהיקפם בשנת היעד - שנת 2020 - יעמוד על כמות של כ-600 מליון מ"ק לשנה. לשם כך, הקצתה הממשלה סכום של 915 מליון ש"ח על פני 5 שנים (2008-2012). מתוך סכום זה, בשנת 2008 חויבו כ- 430 מלש"ח להקמת מפעלי קולחין והקמת תשתיות להולכת עודפי קולחין בין המפעלים בהרשאה להתחייב. עד למועד כתיבת שורות אלה, לטובת מענקי הסיוע, חויבו הרשאות בסך של כ- 1,900 מלש"ח מתוכם בוצעו כ-860 מלש"ח.

6. תכנית הפריפריה - חיבור אזורים מנותקים למערכת הארצית

במסגרת תכנית הפריפריה, ובהתאם להחלטת הממשלה מיום 24.8.2008, בנושא פיתוח תשתיות מים בערבה, על מנהל רשות המים להגיש תוכנית להגדלת היצע המים השפירים לערבה הדרומית והתיכונה, ולשיפור אמינות אספקת המים ושיפור איכותם, למועצת רשות המים.

רשות המים עמלה בימים אלה על סיום הכנת התוכנית ובחינת חיבור אזורים ומערכות מים אזוריות, אשר אינם מחוברים כיום למערכת המים הארצית, וזאת לאחר בדיקה כדאיות כלכלית של החלופות השונות (כגון: אזור גלבע-חרוד, ובית שאן והערבות).

7. טיפול בשפכים

במסגרת חובת השלטון המקומי לטפל בשפכיו, מדינת ישראל מציעה סיוע באשראי ובמענקים לתאגידיים ולמועצות איזוריות בהתאם לקריטריונים אשר נקבעו ע"י משרד התשתיות הלאומיות ומשרד האוצר. הסיוע האמור ניתן באמצעות המנהל לתשתיות ביוב במשרד התשתיות הלאומיות (המילת"ב), אשר פועל לייזום, הנחיה, ליווי וסיוע בטיפול בשפכים עד לרמת התקן הנדרש, משיקולים הידרולוגיים, תברואיים, סביבתיים וחקלאיים, וניצולם להשקיה חקלאית או לגינון עירוני כתחליף לשימוש במים.

הסיוע מתקציב המדינה בהקמת פרויקטים להולכה וטיפול בשפכים כגון מכוני טיהור, מערכות אזוריות ומערכות פנימיות מבוצע ככלל על ידי העמדת אשראי ממשלתי לתאגידי המים והביוב, המועצות האזוריות והרשויות המקומיות ביו"ש. במקרים מיוחדים, על פי החלטות ממשלה, יינתנו גם מענקים בגובה של עד 50% מהיקף ההשקעה לפיתוח תשתיות הביוב במגזרים השונים כמפורט להלן:

- א. מגזר לא יהודי: 50% מענק (החלטת ממשלה מס' 1140 מיום 4.2.2007).
- ב. בדואים בדרום: 50% מענק (החלטת ממשלה מס' 2484 מיום 11.10.2007).
- ג. אבו בסמה: 50% מענק (החלטת ממשלה מס' 3956 מיום 29.7.2005).
- ד. בישובי הצפון: 20%-40% מענק (החלטת ממשלה מס' 914 מיום 24.12.2006).
- ה. עוטף עזה: 40% מענק (החלטת ממשלה מס' 746 מיום 27.11.2006).
- ו. הטיפול הנקודתי: 50% מענק (החלטת ממשלה מס' 3008 מיום 24.1.2008).
- ז. מענקי תגבור למועצות אזוריות: 100% מענק (כללי סיוע למועצות איזוריות שנקבעו ע"י המנהל לפיתוח תשתיות ביוב והחשב הכללי במשרד האוצר).

8. ההערכה היא כי עם סיום הפרויקטים המצויים כיום בשלבי תכנון וביצוע שונים והמועדים להסתיים בשנתיים הקרובות, מעל ל- 90% מהשפכים בישראל יאספו ויטופלו. שילוב תוכניות

להשבת מי קולחין עם התוכניות להקמת מכוני טיפול בשפכים, לצורך המרת השימוש במים שפירים בחקלאות, בגינון ציבורי ובתעשייה, יביאו לניצול כל כמות השפכים המטוהרים.

9. הרפורמה במחירי המים לחקלאות

ביום 15 בנובמבר 2006, נחתם מסמך עקרונות בין מדינת ישראל לבין התאחדות חקלאי ישראל לפיו תעריפי המים לצריכה חקלאית ייקבעו על בסיס עלות אספקת המים הממוצעת של חברת מקורות, לרבות עלות קליטת מי ים מותפלים, וזאת בהתאם לתוצאות בדיקה משותפת של העלויות האמורות ובהתבסס על מתווה רב שנתי להתאמה מדורגת של תעריפי המים לעלות כאמור. התמורה מייקור המים כאמור תוחזר לחקלאים לצורך השקעות בתחום ייעול השימוש במים במשך 5 שנים, לכל התייקרות, וזאת עד שהתעריף יגיע לעלות הממוצעת של הפקת ואספקת המים של חברת מקורות או המחיר הריאלי של עלות המים לחקלאות- הנמוך מביניהם, בו ישאו החקלאים בסופו של התהליך. בהתאם, הוקמה ועדה משותפת לקביעת עלויות מקורות בחלוקה לאספקת מים לשימושי בית ולשימושי חקלאות. הועדה עתידה לסיים את עבודתה ולקבוע את מחיר היעד עד סוף שנת 2009.

10. הכנת תוכנית אב ארוכת טווח למשק המים

כיום, לא קיימת תוכנית אב ארצית למשק המים. המסגרת התכנונית כיום היא 'תוכנית אב מעבר' 2002 - 2010 שהוכנה בשנת 2002 לאור משבר המים הקודם. מתוך תוכנית זו הכוללת תוכנית השקעות של כ 20 מיליארד ₪ לעשור, ממשלת ישראל אישרה בעיקר את מתווה ההתפלה. לאור זאת מועצת רשות המים הנחתה את מנהל הרשות להיערך לתוכנית ארוכת טווח למשק המים (ע"פ החלטת מועצה מיום 07.08.08). במסגרת החלטת מועצה זו אושרה הכנת תוכנית עבודה אשר תעסוק בכל תחומי אחריותה של רשות המים ותתווה את האסטרטגיה לכיווני פעולה השונים במשק המים. לצורך כך, מבצעת הרשות פעולות להגדרת המדיניות בכל הסוגיות העומדות על הפרק ביניהן: ניהול מערכת המים על פי הסוגים השונים, מבנה ואסדרה, ניהול היצע המים והביקוש למים, תוכנית הפיתוח, איכות מים ועוד.

פרק ב' – עיקרי השינויים בהצעת התקציב

סעיף 41 - הרשות הממשלתית למים וביוב

להלן עיקרי השינויים בתקציב הרשות הממשלתית למים וביוב (מחירי 2008, באלפי ש"ח):

סעיף 41- הרשות הממשלתית למים ולביוב

105,485	תקציב מקורי לשנת 2008
677	שינוי בתקציב שכר
28,120	שינוי בתקציב קניות
134,282	סה"כ תקציב לשנת 2009
858	שינוי בתקציב שכר
(12,245)	שינוי בתקציב קניות
122,895	סה"כ תקציב לשנת 2010
סעיף 73- פיתוח משק המים	
645,864	תקציב מזומן מקורי לשנת 2008
378,649	שינוי בתקציב מזומן
410,517	שינוי בתקציב הרשאה להתחייב
1,024,513	סה"כ תקציב מזומן לשנת 2009
245,021	שינוי בתקציב מזומן
151,879	שינוי בתקציב הרשאה להתחייב
1,269,534	סה"כ תקציב מזומן לשנת 2010
סעיף 06-32- תמיכות משק המים	
307,126	תקציב מקורי לשנת 2008
(128,925)	שינוי בתקציב
178,201	סה"כ תקציב לשנת 2009
36,528	שינוי בתקציב
214,729	סה"כ תקציב לשנת 2010

פרק ג' - ניתוח הצעת התקציב

תקציב הרשות הממשלתית למים וביוב והיחידות הנוספות במשק המים (סעיף 41) לשנת התקציב 2009 הינו 134,282 אלפי ש"ח והרשאה להתחייב בסך של 34,750 אלפי ש"ח; בשנת 2010 תקציב רשות המים יעמוד על סך של 122,895 אלפי ש"ח. חשוב לציין כי במעבר מתקציב 2009 לתקציב 2010 הועברו תקציבים מסעיף 41 (תקציבה הרגיל של הרשות) לסעיף 73 (סעיף הפיתוח), בין היתר בנושאים הבאים: טלמטריה, איכות מים וסקרי זיהום.

להלן התפלגות תקציב הרשות הממשלתית למים ולביוב והיחידות הנוספות לפי מיונים כלכליים בהשוואה לשנת 2008 (סעיף 41):

התפלגות התקציב בשנת 2008 והצעת התקציב לשנת 2009 ו-2010 על פי מיון כלכלי

תקציב 2010	תקציב 2009	תקציב 2008	
44,533	43,675	43,225	שכר בארץ
70,904	83,319	56,076	קניות בארץ
7,458	7,288	6,411	הוצאות בחו"ל, דמי העברה והשתתפויות

ניתוח הצעת תקציב משק המים

הצעת התקציב לשנת 2009 לרשות משק המים (התקציב הרגיל, תקציב הפיתוח ותקציב התמיכות) מסתכמת ב-1,336,996 אלפי ש"ח בהוצאה, 9,218 אלפי ש"ח בהוצאה מותנית בהכנסה ו-1,478,187 אלפי ש"ח בהרשאה להתחייב, ובשנת 2010 הצעת התקציב מסתכמת ב-1,607,158 אלפי ש"ח בהוצאה, 9,218 אלפי ש"ח בהוצאה מותנית בהכנסה ו-1,595,316 אלפי ש"ח בהרשאה להתחייב.

1. התקציב הרגיל של משק המים (סעיף 41) יעמוד על סך של 134,282 אלפי ש"ח בהוצאה, 3,218 אלפי ש"ח בהוצאה מותנית בהכנסה ו-34,750 אלפי ש"ח בהרשאה להתחייב, בשנת 2009. בשנת 2010 יעמוד התקציב על סך של 122,895 אלפי ש"ח בהוצאה ו-718 אלפי ש"ח בהוצאה מותנית בהכנסה.

2. תקציב הפיתוח של משק המים יעמוד בשנת 2009 על סך של 1,024,513 אלפי ש"ח בהוצאה, 6,000 אלפי ש"ח בהוצאה מותנית בהכנסה ו-1,443,437 אלפי ש"ח בהרשאה להתחייב. בשנת 2010 יעמוד התקציב על סך של 1,269,534 אלפי ש"ח בהוצאה, 8,500 אלפי ש"ח בהוצאה מותנית בהכנסה ו-1,595,316 אלפי ש"ח בהרשאה להתחייב.

3. תקציב התמיכות במשק המים יעמוד בשנת 2009 על סך של 178,201 אלפי ש"ח בהוצאה ובשנת 2010 על 214,729 אלפי ש"ח בהוצאה.

השוואה בין תקציב הוצאה מקורי לשנת 2008 להצעת תקציב 2009 ו-2010
(במחירים שוטפים 2009)

הצעת תקציב הוצאה 2010	הצעת תקציב הוצאה 2009	תקציב הוצאה 2008	נושא
122,895	134,282	105,968	תקציב רגיל משק המים (41)
1,269,534	1,024,513	648,378	תקציב הפיתוח (73)
214,729	178,201	307,126	תקציב תמיכות (3206)
1,607,158	1,336,996	1,061,472	סה"כ משק המים

פרק ד' – תיאור יחידות משק המים

בהתאם לחוק המים, התשי"ט-1959, מקורות המים מוגדרים כקניין הציבור, נתונים לשליטתה של המדינה ומיועדים לצורכי תושביה ולפיתוח הארץ. על-פי הגדרת החוק: "מקורות המים לעניין חוק זה הם המעיינות, הנחלים, הנהרות, האגמים ושאר זרמים ומקווים של מים, בין עיליים ובין תחתיים, בין טבעיים ובין מוסדרים או מותקנים, בין שהמים נובעים או זורמים או עומדים בהם תמיד או לפרקים, לרבות מי ניקוז ומי שופכין".

מועצת הרשות הממשלתית למים ולביוב אחראית לניהול משק המים ולה האחריות והסמכויות בכל הקשור לביצוע מדיניות הממשלה לעניין מקורות המים וניצולם בהתאם לצרכי המשק, אספקת מים ביתית, תעשייתית וחקלאית, לביטחון מים, להשבת מי קולחין, להקטנת זיהום מקורות מים, למניעת נזקי שיטפונות ולניצול מי גאיות.

להלן עיקרי התפקידים של הרשות הממשלתית למים ולביוב:

1. ביצוע מדיניות הממשלה בנושאי משק המים.
2. תכנון משק המים - תכנון ארוך טווח ברמת המפעל הארצי, האזורי והמקומי, תוך הבטחת אספקת מים סדירה ואמינה לצורכי הסקטור הביתי באיכות ובכמות הנדרשים, ושילוב המים כגורם ייצור בסקטור החקלאי ובסקטור התעשייתי תוך התחשבות בצרכי סביבה ובשימור ערכי טבע.
3. ניהול פיתוח משק המים ומקורותיו - גיבוש מדיניות וניהול תקציב הפיתוח והקצאתו, הכנת תכניות פיתוח שנתיות ורב-שנתיות, בקרה, שיפוט ואישור תוכניות הפיתוח של מפעלי המים ברמות התכנון השונות.
4. ניהול ופיקוח על הקמת מתקני התפלת מי ים ומים מליחים- ניהול ופיקוח על הקמת מתקני התפלת מי הים ומים מליחים משלב הכנת המידע וקביעת הצורך, בניית המכרז ומערכות הרגלוציה הנדרשות לבחירת המתפיל, תכנון והקמת המתקן וכן מעקב ובקרה למשך כל שנות פעילותם של המתקנים; סיוע בקביעת מדיניות בתחום פיתוח מקורות מים נוספים ובהכנת תוכניות לשילוב מתקני ההתפלה במערכות אספקת המים הארצית.
5. סיוע למפעלי מים ביזמות פרטית – יישום החלטת הממשלה מס' 451 לקידום פרויקטים להשבת קולחין לחקלאות ע"י ליווי ומתן מענקי סיוע ליזמות פרטית, לפיתוח וקידום מפעלי השבת קולחין ומים נחותים לחקלאות ולשימושים אחרים. כמו כן ניתן סיוע להגדלת פוטנציאל המים הטבעיים במתן תמריצים מימוניים לטיוב בארות והטבות בהיטלי הפקה להפקת טיוב.
6. רגולציה במשק המים – במסגרת גילום עלויות המים בתעריפי המים וכן שקיפות התעריפים לאזרח, רשות המים פועלת לקביעת תעריפי מים והיטלי הפקה לכל השימושים וקביעת אמות

מידה לשירות על ידי ספקי ומפיקי המים. כמו כן, הרשות פועלת לקביעת רישיונות לקדיחה, לציוד קידוחים, להקמת מתקנים לתפיסה, להטיה או לשאיבה של מים עליים, להקמת מתקנים לטיהור שפכים ולסילוקם ולהקמת מתקנים להחדרת מים לקרקע וכן מתקני התפלה.

7. קיצוב והקצאות מים - ההקצאות למטרות הצריכה השונות, למקורות המים השונים ולאילויות המים השונות, תקבענה בהתאם להחלטות מועצת רשות המים, אפשרויות האספקה של ספקי המים השונים ואפשרויות ההפקה, ובהתאם למצב ההידרולוגי.

8. מדיניות איכות המים - גיבוש מדיניות בדבר איכות המים לסוגיהם ומניעת זיהום מקורות מים, בתיאום עם משרדי הבריאות והגנת הסביבה.

9. אישור נתוני צריכה ותחזיות צריכה - אישור צריכה קיימת וצפויה למטרות הצריכה השונות, על פי איכויות המים השונות, על פי חתכים שונים (לדוגמא, מפעלי מקורות, אזורים גיאוגרפיים וכו'), בהתאם לצורך ולאופקי זמן שונים ומעקב אחרי הנתונים לצורך תכנון משק המים

10. שימור מקורות המים - ניהול השרות ההידרולוגי, פיקוח ומניעת זיהום מקורות מים.

11. מטלות נוספות – קידום החיסכון במים במגזרים השונים וניהול פרסומים בנושאי מים.

מבנה הרשות

בהמשך להקמת הרשות הממשלתית למים ולביוב, מבוצעת בדיקה ארגונית מתודולוגית מעמיקה שבסופה יגובש מבנה ארגוני חדש המותאם למטלות ולצרכים של הרשות הממשלתית למים ולביוב. הצגת האגפים המפורטת להלן מבוססת על המבנה הקיים של הרשות.

1. מינהל, משאבי אנוש ותקציב

היחידה מופקדת על תפעול רשות המים בתחום המינהל במסגרת המדיניות וההוראות הקיימות. בתוך כך, מופקדת היחידה על הכנת הצעת התקציב והפעלתו, ביצוע מכרזים והתקשרויות עם גורמי חוץ, גיוס ופיתוח משאבי אנוש, הדרכה, רווחה, מתן שירותי מחשוב, פיתוח ותחזוקת מערכות המידע עבור רשות המים, משאבים חומריים, בינוי, תחבורה, ביטחון ואבטחת מידע (בכפוף להנחיות גופי הבטחון).

2. חשבות רשות המים והביוב

חשבות משק המים אחראית על ביצוע תקציב משק המים והביוב. תקציב בעל ייחודיות מבחינת היקף השקעות פיתוח גבוה מאוד הכולל תכנון, פיקוח וביצוע של פרויקטים לאומיים בתחום המים והביוב. החשבות מהווה גורם מפתח בהוצאת מכרזים, בניהול התקשרויות ובהתחשבות עם ספקי המים השונים. החשבות שואבת את סמכויותיה מהחשב הכללי ע"פ חוק נכסיי המדינה

ולקחת חלק בתחומים נוספים במשק המים כגון : גביית ההכנסות השונות, רישום נכסי המוביל הארצי והסכם העלויות עם חברת "מקורות".

3 . הלשכה המשפטית

הלשכה המשפטית ממונה על יזום וטיפול בחקיקה ראשית ובחקיקת משנה, ייעוץ למנהל רשות המים וליחידות רשות המים בקשר להפעלת חוקי המים, עריכת חוזי התקשרות, ריכוז מועצת רשות המים ומועצת הניקוז, וועדות התנגדויות בהתאם לחוקי המים, אישורים סטטוטורים למפעלי מים וניקוז בהתאם לחוקי המים והניקוז, ייצוג רשות המים בבית הדין למים, גיבוש חומר חקיקה, הגשת כתבי אישום וניהול ההליך הפלילי בשל עבירות לפי חוק המים וחוק העונשין, סיוע לפרקליטות המדינה בייצוג רשות המים בבתי המשפט וייצוג בפני ועדות הכנסת השונות, משרדי ממשלה וגופים חיצוניים אחרים בהתאם לצורך.

4 . אגף כלכלה

אגף כלכלה אחראי על קביעת תעריפי מים והיטלי הפקה לכל השימושים וכן שותף מרכזי בהתוויית הרגולציה במשק המים. בנוסף, אחראי האגף על ביצוע ניתוחים כלכליים לרבות בחינה של ההיבטים הכלכליים של פרויקטים הנדסיים הקשורים למשק המים ומשתתף בתהליכי קביעת מדיניות משק המים. אגף הכלכלה הינו בעל חשיבות רבה לעמידה ביעדים העיקריים לשנים 2009-2010, בהם הוא מהווה שותף מרכזי.

5 . ביקורת פנים

ביקורת על פעילות יחידות המשרד, מעקב אחר תיקון ליקויים שהתגלו בביקורת ע"י גורמי חוץ וטיפול בתלונות הציבור.

6 . השירות ההידרולוגי

השירות ההידרולוגי עוסק בקביעת נתוני רקע הידרולוגיים לתכנון משק המים ולתכנון ניצול מקורות המים, קביעת הנתונים המשמשים בסיס לרישוי הפקה, לרבות איכות המים, פיקוח על הפעולות הדרושות לשמירת איכות וכמות המים לרבות הכנת פעולות החדרה ושאובה, יזום מחקרים הידרולוגיים, ריכוז ותיאום מחקרים של אחרים, מדידות מי תהום ומים עיליים, קביעת פוטנציאל המים, מעקב הידרולוגי אחר ניצול מקורות המים ומעקב אחרי מניעת זיהום מקורות המים.

השירות מפיץ חוברות הכוללות אינפורמציה שוטפת של סיכומי נגר עילי, סיכום עונות גשמים, מפות מפלסים, מליחות מי-תהום וכו'.

בנוסף, על השירות מוטלות פעולות שוטפות : ועדות קידוחים, מים עיליים, החדרה, שיפוט תוכניות, ועדות רישוי, עיבוד נתונים ופיתוח מערכות מחשוב ומודלים.

7. אגף ניהול צריכה

האגף לניהול צריכה מופקד על יישום וביצוע חוק המים בנוגע לזכויות ההפקה, ההספקה וההחזרה בכל המישורים (מקור המים, המפעל, ספק המים והצרכן). באגף זה, המיישם את סמכויותיו והוראותיו של מנהל הרשות לגבי רישוי ופיקוח על מכונים ומקורות מים, מרוכזת הפעילות המנהלית-הנדסית הנוגעת לרישיונות השונים שיש צורך לקבלם על פי חוק המים. אגף ניהול הצריכה מוסמך מטעם מנהל הרשות לאשר את נתוני הצריכה הקיימת והכנת תחזיות צריכה למטרות הצריכה השונות ולאילויות המים השונות.

8. אגף התכנון

האגף לתכנון מופקד על תכנון משק המים. בתוך כך, מופקד האגף על התכנון האסטרטגי ארוך הטווח של משק המים, שבמסגרתו תכנון תכנית אב ארצית ארוכת טווח למשק המים, על התכנון הכללי של מפעלי מים וקולחין ועל גיבוש תוכניות הפיתוח של משק המים לטווח הארוך תוך גזירת תוכניות רב שנתיות על פי סדרי עדיפויות ומדיניותו של מנהל הרשות. כמו כן, מרכז האגף את הטיפול בתוכניות מיוחדות של משק המים בשיתוף עם אגפים וגופים אחרים, כגון תוכנית מתאר ארצית למים, תוכניות לשיקום נחלים ועוד.

9. אגף הפיתוח

האגף עוסק בקביעת המדיניות וסדרי העדיפויות בתחום פיתוח משק המים. אחריותו כוללת אישור ביצוע מפעלי מים בהתאם לקריטריונים תכנוניים, הנדסיים וכלכליים על פי נוהל הגשת תוכניות לועדת שיפוט. כמו כן, מבצע האגף מעקב ובקרה אחר הקמת מפעלי מים המבוצעים על ידי חברת "מקורות", לרבות אישור אומדן עלות של מפעלי מים ואישור הכללת מפעלי מים חדשים בבסיס ההון המוכר של החברה.

10. אגף הסיוע וגביית היטלים

האגף לסיוע וגביית היטלים מרכז את הסיוע והליווי לפרויקטים ביזמות פרטית, המאפשרים הגדלת היצע המים ע"י המרת מים שפירים מהחקלאות לשימוש ביתי, תוך שמירה על מקורות המים הקיימים, וזאת ע"י פיתוח מפעלים להשבת קולחין ומים נחותרים לחקלאות ולשימושים אחרים. כמו כן מסייע האגף במתן תמריצים להקמת מתקנים לטיוב בארות, והפקת טיוב. התמריצים הניתנים ליזמים הינם מענקי סיוע להקמת מפעלי ההשבה ומתקני הטיוב, ומתן תמריץ של הקלה בהיטלי הפקה לקידוחים המוגדרים כהפקת טיוב. אגף הסיוע מלווה את הפרויקטים השונים משלב היזמות עד לסיום הביצוע.

11. אגף איכות מים

האגף עוסק בניטור ובשמירה על איכות מקורות המים ובטיפול במקורות מים ובשפכים. מטרותיו העיקריות הן ניטור ואיתור מוקדי זיהום במקורות המים, קיום מערך בקרה של גורמי זיהום

פוטנציאליים, תכנון פעולות לצמצום מקורות הזיהום ולמניעת זיהום מקורות מים, תכנון פעולות לטיפול במקורות מים שזוהמו ושיקומם וקידום הטיפול במי האספקה ובקולחים כדי לאפשר החזרתם למערך האספקה לשימושים השונים ללא גרימת נזק למקורות המים. בנוסף, האגף מופקד על המערך האנליטי של בדיקת איכות מים לצרכי הניטור של משק המים באמצעות מעבדת הניטור הלאומית.

12. האגף לקידום החיסכון במים

תפקידי האגף העיקריים הם: קביעת המדיניות בנושא חיסכון במים בסקטור הפרטי והציבורי, ייזום וקידום פעילויות בתחום תקינה ואכיפה, קידום פרויקטים מקומיים וארציים ופתרונות טכנולוגיים חדישים בנושא שימוש יעיל במים, מחזור מים והרחבת הפתרונות הטכנולוגיים החדשים בתחום, ייזום סקרים ומחקרים בתחומים שבאחריותו המקצועית, ייעוץ למתכננים, מהנדסים ויצרנים וריכוז והפצת מידע עדכני בתחום החיסכון במים לציבור הרלבנטי. כמו כן, האגף מהווה גורם דומיננטי בפעילות שוטפת של וועדות שיפוט מחוזיות של תוכניות השקיה ואספקת מים לסקטור החקלאי, תוכנית הסבת השקיה למי קולחין, מחזור מים בחממות ובריכות דגים, סינון, שיקום צנרת ומכונני שאיבה במושבים וקיבוצים.

13. אגף התפלה

בשנת 2005 הוקם בנציבות המים אגף התפלה. תפקידו המרכזי של האגף הוא ניהול ופיקוח על הקמת מתקני התפלת מי הים ומים מליחים משלב הכנת המידע לקראת החלטות הממשלה בנושא ההתפלה, השתתפות בכל הליכי המכרז לבחירת המתפיל, לזוי התכנון, ההקמה וההרצה של מתקני ההתפלה ולמשך כל שנות פעילות המפעלים. האגף מסייע בקביעת מדיניות בתחום פיתוח מקורות מים נוספים ובהכנת תוכניות לשילוב מתקני ההתפלה במערכות אספקת המים הארצית. האגף מתאם ומלווה רכישה של מים מליחים שמותפלים על ידי יזמים פרטים ומסופקים למערכת הארצית.

14. אגף התפעול

תפעול מערכות המים בכל הרמות (הארצית, האזורית והמקומית) נהיה מורכב וקשה יותר עם הכנסת מים באיכויות שונות ודרושה התייחסות מעמיקה יותר לתפעולן של המערכות מרובות האיכות. בנוסף, שיקולי אמינות האיכות, במיוחד לאור האפשרות של פגיעה מכוונת אבל גם עקב טעות בלתי מכוונת, דורשים התייחסות מעמיקה יותר לתפעולן של מערכות מרובות-איכות. בהתאם לכך, אגף התפעול מטפל בניהול מערכות משאבי מים המשלבות מקורות טבעיים ומלאכותיים שונים בראיה הנדסית וכלכלית.

15. אגף מחקרים וסקרים

תפקידי האגף הינם ייזום, בחינה ובקרה של מחקרים וסקרים בתחומי משק המים באמצעות "קול קורא" המפורסם מידי שנה. תהליך זה מבוצע בהתאם לנוהל "בחינת עבודות מחקר" ברשות המים.

מחקרים וסקרים יבחנו ע"י ועדות מקצועיות והליווי יהיה באמצעות רפרנטים מקצועיים, באופן זה אפשר יהיה לקבוע באופן ראוי אם הצעת המחקר בעלת ערך למשק המים וראוי לממנה. תוצאות המחקרים והסקרים ירוכזו בארכיון אגף המחקרים ובנוסף יופצו לספריות מוסדות המחקר ולחוקרים המתמחים בתחומים השונים.

16. היחידה לביטחון מים

על פי חוק המים סעיף 18 א' הוטלה האחריות לטיפול באירוע פגיעה במים על מנהל רשות המים. לאור מיפוי פוטנציאל האיומים על המים, הובן כי אירועי פגיעה במים, במידה ויתרחשו, עלולים לגרום לפגיעה חמורה וממשית באספקת המים המיועדים לשתייה. בהתאם לכך, הוקמה יחידת ביטחון המים אשר מרכזת את כל הפעילויות במשק המים לקראת התמודדות עם תוצאות של אירועי פגיעה במים. היערכות זו כוללת הכנת "כללים", גיבוש תורה ונהלים וכן תירגול והטמעה כהכנה למצבי החירום השונים, בכל הגורמים הלוקחים חלק באירועי פגיעה במים ומשבר מים כגון: מקורות, תאגידי מים, רשויות מקומיות, אגודות מים ומפעלי מים אחרים.

17. הסברה ודוברות

תחומי הפעילות העיקריים הינם: הודעות לתקשורת, יזום כתבות בעתונות, רדיו וטלוויזיה, ארגון מסיבות וסיורי עיתונאים, פרסום מודעות בעיתונים, איסוף ועריכה של תכני אינטרנט וכן והפקת חומרי הסברה.

18. אגף הניקוז

אגף הניקוז וההגנה בפני שיטפונות מרכז את עבודת המטה לביצוע פעולות ניקוז בנחלים אזוריים וארציים ופיתוח תשתית הניקוז הכללית של המדינה. האגף מאשר ומבקר ביצוע פרויקטים ותכניות עבודה שנתיות של רשויות ניקוז אזוריות.

יחידות נוספות במשק המים

המינהל לפיתוח תשתיות ביוב

המינהל לפיתוח תשתיות ביוב הינה יחידה במשרד התשתיות הלאומיות שתפקידיה העיקריים הם: סיוע לרשויות המקומיות בהקמה ותכנון של מתקני ביוב וסיוע בתכנון אזורי שמוביל לאופטימיזציה של מערכות הביוב. כאמור לעיל, יחידת המילת"ב תצורף לרשות הממשלתית למים ולביוב בספטמבר 2009.

מינהל המים

המינהל למשק המים ברשויות המקומיות מהווה זרוע של משרד הפנים הפועלת לליווי הרשויות המקומיות בתכנון, בפיתוח, בשיקום, בתפעול, במוכנות למשברי מים, בניצול יעיל של התקציבים הייעודיים, בתחזוקת מערכות המים ברשויות המקומיות ובכלל הקשור להקמת תאגידי מים וביוב ברשויות. על פי החלטת הממשלה מנהל המים יעבור לרשות המים בחודש ספטמבר 2009.

המינהל מסייע, בשיתוף עם גורמים אחרים, בנושאי הדרכה והסברה לשימוש יעיל במים במגזר העירוני והרחבת מערכות מים אזוריות. בתוכנית העבודה של מינהל המים מודגש נושא ייזום ולייווי שוטף של הכנה ועדכון תכניות אב ארוכות טווח להספקת מים ברשויות המקומיות.

משימה מרכזית של מינהל המים בשנים האחרונות היא הקמת תאגידי מים וביוב בכל הרשויות המקומיות. פעולה זו כוללת ייזום חקיקה, סיוע תקציבי לתאגידי המוקמים ולרשויות המקומיות המקימות תאגידיים. למינהל המים מעורבות מיוחדת בקידום הקמת תאגידיים במגזר הלא יהודי ולצורך זה אושרו תקציבים מיוחדים. כדי להאיץ את הקמת התאגידיים החליטה הממשלה (החלטה 2447 מה-15.8.2004) להקטין את הסיוע הממשלתי לרשויות, אשר לא הקימו תאגידי מים. כמו כן, בחוזרי מנכ"ל משרד הפנים מפורטים הסנקציות שיינקטו כנגד רשויות מקומיות עברייניות אשר מפרות את חוק תאגידי מים וביוב.

מינהל המים מנהל את הקרן לשיקום וחיידוש מערכות המים ברשויות המקומיות. בתקנות המים נקבע שהרשויות המקומיות תגבנה בעד שיקום, חיידוש ופיתוח מערכות מים את הסכומים הבאים: 21 אג' מכל מ"ק מים לצריכה ביתית ושירותים ציבוריים, 13.5 אג' מכל מ"ק מים לצורכי תעשייה ובתי מלון ו 7.5 אג' מכל מ"ק מים לחקלאות. הגבייה בפועל מתבצעת ע"י הרשויות המקומיות וחברת מקורות. סך הגבייה השנתי מוערך בכ - 90 מליון ש"ח. הקרן מקצה כספים לרשויות מקומיות להשקעות במערכת המים העירונית ע"פ קריטריונים הכוללים: היבטים הנדסיים, גודל אוכלוסיה בכל רשות והמצב הסוציו אקונומי של תושבי הרשות. בכל הפעולות הממומנות ע"י קרן השיקום נדרשת השתתפות עצמית של הרשויות המקומיות. באמצע 2005 התקבלה החלטת ממשלה בדבר הרחבת תחומי הפעולה של קרן השיקום גם לתחום הביוב הפנים עירוני. לשם כך הוגדלה הגבייה מכל מ"ק מים ב- 6 אג' הכלולות ב-21 אג' הנ"ל.

חשוב לציין כי קרן השיקום, בהתאם להחלטת מועצת הרשות על כללים לתעריפי המים והביוב שצפויה להיכנס לתוקף החל מ- 1.1.2010, תשנה את אופן פעולתה. תאגידי מים וביוב לא יפרישו כספים לקרן וזאת בהתאם לחישוב התעריפים על פי עקרון העלות. רשויות מקומיות אשר אינן מקיימות את הוראות חוק תאגידי מים וביוב, יפרישו כספים לקרן אשר ישמרו בחשבון נפרד לתאגיד אותה רשות לכשיקום.

הממונה על התאגידיים

יחידת הממונה על התאגידיים לשירותי מים וביוב הוקמה בעקבות אישורו של חוק תאגידי מים וביוב בשנת 2001 ("החוק"). היחידה היא חלק ממשרד הפנים ומאוישת ע"י עובדי מינהל המים. יחידת הממונה על התאגידיים תועבר לרשות המים בספטמבר 2009, בהתאם להוראות החוק. תכלית החוק היא להפריד בין הפעולות בתחום המים והביוב לבין הפעולות המוניציפאליות האחרות של הרשויות המקומיות וזאת, באמצעות הפעלת משק המים והביוב ברשות המקומית על ידי תאגיד מים וביוב חדשותי/ אזורי המוקם ופועל על פי חוק תאגידי מים וביוב. תאגידי המים שהוקמו עד היום מספקים מים לכ- 4.5 מיליון תושבים.

תפקידי היחידה הוגדרו בין היתר כדלהלן:

1. סיוע לרשויות בהקמת תאגידי מים וביוב ע"פ חוק תאגידי מים וביוב.
2. מתן רישיונות לתאגידי מים וביוב.
3. התווית כללים והנחיות להקמת תאגידיים.
4. טיפול בבחינתם ובאישורם של מועמדים לדירקטוריונים של תאגידי המים והביוב.
5. טיפול בבחינתם ובאישורם של מועמדים למשרת מנהל כללי של תאגידי מים וביוב.
6. יעוץ והשתתפות פעילה בישיבות הועדה לבדיקת מינויים ברשות החברות הממשלתיות.
7. בחינת ואישור תקנונים לתאגידיים.
8. בחינת ואישור הסכמים בין הרשויות המקומיות לבין התאגידיים (הסכמים להעברת זכויות במקרקעין, הסכמים להעברת נכסים, הסכמים להעברת הזכויות והחובות להפעלת מערכות המים והביוב ולמתן שירותי המים והביוב, הסכמי השאלת/העברת עובדים, הסכמי שירותים לזמן קצוב ועוד).
9. דיון והחלטות בבקשות של תאגידיים וחברות בעניינים הטעונים אישור הממונה על תאגידי המים והביוב, הסכמתו או הרשאתו לפי החוק.
10. ייעוץ וחוות דעת לרשות הממשלתית למים ולביוב ולשרים, בעניינים המנויים בחוק.
11. בקרה והדרכה בכל הקשור למיגון מתקני מים של התאגידיים והיערכותם למשבר מים.
12. רגולציה על פעילותם של התאגידיים ואחר מילוי התנאים וההוראות שנקבעו להן לפי החוק והרישיונות ואחר קיום אמות מידה והוראות שקבעה הרשות הממשלתית למים ולביוב. בין השאר בדיקת מילוי התנאים בעניין ביצוע השקעות במערכות המים והביוב ועמידה בסל שירותים לצרכני המים.
13. ייעוץ ובקרה שוטפים הנדסיים וכלכליים.

פרק ה' – סקירת התפתחויות במשק המים

התפתחויות במשק המים

רקע

הסמכויות הניהוליות והרגולטוריות במשק המים, ערב הקמת רשות המים, היו מצויות בידי גופים רבים, ביניהם, נציבות המים, משרד התשתיות הלאומיות, משרד החקלאות, משרד הפנים, משרד הבריאות, המשרד להגנת הסביבה ומשרד האוצר. רגולציה מורכבת ומסובכת והיעדר ראייה אינטגרטיבית של ביקוש והיצע הנובעים מהאמור לעיל הובילו, בין השאר, להחרפת המחסור במים, עלויות גבוהות ואיכות מים ירודה. לפיכך, במסגרת חוק המדיניות הכלכלית לשנת 2006 הוקמה בחקיקה הרשות הממשלתית למים ולביוב אשר מרכזת את הסמכויות הקשורות במשק המים ואחראית לניהולו התקיין. לרשות מועצה בת 8 חברים: מנהל הרשות – יו"ר, מנכ"ל משרד החקלאות, מנכ"ל משרד הפנים, מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה, מנכ"ל משרד התשתיות והממונה על התקציבים באוצר או נציגיהם מקרב עובדי המשרד בדרגת סגן מנהל כללי ומעלה, וכן שני נציגי ציבור שמונו על ידי הממשלה.

במסגרת הקמת רשות המים, הגופים והסמכויות הקשורות במשק המים עוברות לרשות המים בהדרגה במשך השנים העוקבות להקמתה. בתוך כך, סמכויות הרשות לשירותים ציבוריים – מים וביוב עברו לרשות המים ביום הקמתה כמו גם הסמכויות שהיו נתונות לשרי הממשלה בכל הקשור לקביעת תעריפי מים והיטלי הפקה. בנוסף, המינהל לפיתוח תשתיות ביוב במשרד התשתיות הלאומיות והממונה על התאגידים ומינהל המים ברשויות המקומיות במשרד הפנים יועברו לרשות המים עד ליום 30 ביוני 2010.

תמונת מצב

בשנים האחרונות ניכרת מגמה ברורה של ירידה בהיצע המים הטבעיים בישראל. היצע המים הטבעיים במערכת הארצית ירד ב- 16 השנים האחרונות מממוצע של כ- 1,310 מלמ"ק לכ- 1,175 מלמ"ק בלבד. השנה ההידרולוגית 2007/8 הינה השחונה ביותר בעשור האחרון (מאז שנת 1998/9) ובחלק מהאגנים היא אחת השנים השחונות ביותר מאז החלו המדידות בארץ. גם החורף הנוכחי (2008/09) התאפיין בכמויות משקעים נמוכות מהממוצע, כך שמדובר בשנה חמישית במספר של מיעוט משקעים במרבית האגנים.

ההסתברות לצרוף כזה של 5 שנים שחונות ברציפות, מתוכן שנת בצורת קיצונית כמו שנת 2007/08, נמוכה מ- 2%.

כתוצאה מהבצורת החריפה, נפח המילוי החוזר של מאגרי המים בשנים 2008-2009 מוערך בכ- 70% מהממוצע הרב שנתי. על כך מתווספת העובדה, כי במקביל לירידה בהיצע המים, אנו עדים לגידול בצריכת המים, שהתמתן לאור הפעולות שהתבצעו בשנים 2008-2009 בתחום הצריכה הביתית.

יכולת ההפקה ממאגרי המים של מדינת ישראל אינה בלתי מוגבלת. בכדי למנוע פגיעה במאגרים הגדיר השירות ההידרולוגי לכל אחד ממקורות המים מפלסי סף, המיצגים את גבול ההפקה האפשרית, וזאת במטרה למנוע פגיעה במאגרים. קווים אלו מכונים "הקווים האדומים". בנוסף קבע השירות ההידרולוגי גבולות הפקה, שירידה אל מתחת אליהם עלולה להביא לפגיעה במקור המים, דהיינו, להשחתה בלתי הפיכה במאגר המים או לאובדן כושר שאיבה. קווים אלו מכונים "הקווים השחורים".

לאור הנתונים לעיל, שנת 2009 תסתיים בגרעון מאזני של כ-120 מלמ"ק. גרעון זה מתווסף לגרעון של כ-821 שנצבר בשנים 2004/05 - 2007/08. במצב דברים זה, ללא ביצוע פעולות קיצוניות להגדלת היצע המים ולהקטנת הביקוש כבר בשנה זו, תגיע ההפקה מן המאגרים אל מתחת לקווים השחורים, וזאת גם בהנחה שיבוצעו כל הפעולות האפשרויות להגדלת היצע המים וצמצום הביקושים. לפיכך קיימת הסתברות גבוהה שבשנת 2010, יהיה צורך לנקוט בצעדים שיביאו לקיצוץ חריף בביקושים.

בכדי להתמודד עם המצב החמור המתואר לעיל, החליטה מועצת רשות המים על תוכנית חירום, שמטרתה להוציא את משק המים מן המשבר הקשה שבו הוא מצוי. התוכנית מתייחסת הן לפעולות הדרושות לטווח הקרוב (9-2008) והן להיערכות להבטחת אספקת מים באיכות ובכמות הנדרשת בטווח הבינוני (2010-2020). התכנית מפרטת את הפעולות שיש לבצע, את לוחות הזמנים ואת המשמעויות הכלכליות של הפעולות הללו, לרבות התוספות התקציביות הנדרשות ליישום הפעולות האמורות. התוכנית האמורה אומצה ע"י הממשלה בהחלטה מס' 3533 מיום 1.6.2008.

משק המים עומד לעבור שינוי משמעותי: כיום, אספקת המים של מדינת ישראל מבוססת בעיקרה על שאיבה ממאגרי מי תהום באמצעות קידוחים ושאיבת מים מאגם הכינרת. מי הכינרת ומי התהום נשאבים למערכת ההולכה הראשית (המוביל הארצי) המובילה מים אל הצרכנים. במאגרי מי התהום והכינרת מצויות כמויות גדולות של מים אשר חלקם מתחדשים מדי שנה בעונת החורף. כמות המים המתחדשת במאגרי המים הראשיים (כנרת, אקוויפר חוף, אקוויפר ירקון תנינים, אגני הגליל המערבי והכרמל) נאמדת בכ-1.4 מיליארד מ"ק בממוצע לשנה. יכולת אגירה רב שנתית מקטינה במידה מסוימת את התלות של משק המים בתנודות השנתיות בכמות המשקעים, כאשר האוגר הניתן לניצול נקבע ביחס לקווים האדומים. לאור תוכניות הפיתוח של משק המים, ניתן לראות כי כבר בעתיד הקרוב יתווסף מקור מים ראשי נוסף – מי ים מותפלים. האמור דורש היערכות הנדסית והתאמת מערכת קליטת המים הארצית בהקדם.

גם בשנת 2009, למרות תוספת בהיקף של כ-20 מלמ"ק ממי ים מותפלים ממתקן ההתפלה בחדרה (מתקן בהיקף של 100 מלמ"ק אשר יתחיל לפעול בחודש ספטמבר 2009), יהיה הכרח לרסן את הביקושים למים שפירים. יתרה מכך, לאור מצבו הקשה של משק המים, ננקטו צעדים קיצוניים כגון צמצום דרסטי בהקצאות המים לחקלאות והטלת היטל מחסור על צריכת מים מוגברת.

להלן פירוט נתוני הצריכה לשנת 2007 (במיליוני מ"ק) - כמויות המים המסופקות למטרות השונות :

מטרת המים	מים שפירים	צריכה כוללת
צריכה חקלאית	551	1,185
צריכה ביתית	762	767
צריכה תעשייתית	89	119
גורמי חוץ (רשות פלשתינאית וממלכת ירדן)	98	98
סה"כ צריכה שנתית	1,500	2,169

*נתוני הרשות הממשלתית למים ולביוב, 2007, מיליון מ"ק

עלות, מחיר ותמיכות במים

עלות המים כוללת את כל המשאבים המושקעים בהפקת ואספקת המים וכן את ערך המים במקור המשקף את המחסור האזורי והכלל ארצי במים.

ערך המים המסופקים מורכב משני רכיבים עיקריים:

1. עלות התשומות הקנויות - עלות הכרוכה בעלותם של השקעות הון (צנרת, משאבות, מאגרים וכו'), אנרגיה (חשמל להזרמה והרמה של המים), עלויות כוח אדם, חומרים ועוד.
2. ערך המים במקור - ערך זה מבטא את המחסור האזורי והכלל ארצי במים. ערך זה משקף את ערך המים במקורם במצבם הטבעי עוד בטרם הושקעו משאבים בהפקתם, טיובם ואספקתם. בניגוד לעלות התשומות הקנויות הרי שעלות זו "מוחשית" פחות והיא לא קיבלה ביטוי במחיר המים או בסובסידיה למים עד לשנת 1999. היטל ההפקה, המוטל על מפיקי מים שפירים מכל האקוויפרים ועל מפיקי מים עיליים, אמור לשקף את המחסור האזורי והכלל ארצי במים.

הכרה בעלות זו, והתחשבות בה בתהליכי קבלת החלטות הקשורות לניהול משק המים (הקמת מפעלי מים, תוכנית שאיבה מאקוויפרים וכו') תשפר את יעילות ההחלטות ותגרום לניצול יעיל ואחראי יותר של משאב המצוי במחסור. החלטות שתתבססנה על העלות האמיתית של אספקת המים יובילו לאופטימיזציה בהקצאת המקורות במשק המים, תוך ביצוע השקעות עתירות הון במועד המתאים לכך.

מחיר המים

מחיר המים הינו התשלום אותו נדרש צרכן המים לשלם.

על פי החוק, תעריפי המים המסופקים על ידי חברת מקורות לצריכה ביתית ולתעשייה, תעריפי המים המסופקים לרשויות המקומיות וכן תעריפי המים המסופקים על ידי הרשויות המקומיות, ייקבעו על ידי מועצת הרשות הממשלתית למים ולביוב. תעריפי המים לחקלאות ייקבעו אף הם על ידי מועצת הרשות, אולם, במשך חמש השנים הראשונות לפעילות הרשות יידרש גם אישורם של שרי החקלאות, האוצר והתשתיות. היטלי ההפקה ייקבעו על ידי מועצת רשות המים באישור שר האוצר וועדת הכספים של הכנסת.

כמו כן, קובע החוק מנגנון עדכון אוטומטי של תעריפי המים והיטלי ההפקה כל אימת שסך העדכון יגיע ל-3.5% על פי התייקרות של סל תשומות קבוע (50% מדד כללי, 35% חשמל, 15% שכר) או כעבור תקופה של חצי שנה (המוקדם מביניהם).

קיימים הבדלים משמעותיים בעלויות המים בין אזורי הארץ השונים ובין ספקי המים למיניהם. העלות הממוצעת למ"ק בחברת מקורות גבוהה מעלויות המים של ספקים אחרים. הדבר נובע בעיקר משום שחברת מקורות נדרשת להעביר מים למרחק רב, מהכינרת ועד לנגב ולמקומות גבוהים בהם עלות האנרגיה גבוהה. מנתונים לא מבוקרים של חברת מקורות עולה כי עלות המים הממוצעת לכל האיכויות הינה כ-2 ש"ח למ"ק במחירי שנת 2008 (עלות זו אינה העלות של המים השפירים המסופקים בלבד והיא כוללת גם מפעלי קולחין ומים מליחים שעלות הפקת המים בהם שונה מעלות הפקת המים השפירים). עלות זו כוללת עלויות שוטפות, עלויות קבועות והוצאות הון, לרבות היטלי הפקה, אנרגיה, שכר, אחזקה, השבחת מים, רכב, וכד'. העלות כוללת את עלות רכישת מי הים המותפלים, אשר עומדת על כ-2.85 ש"ח/מ"ק, ואשר מגולמת בתעריפי המים החל משנת 2008. כמות מי הים המותפלים אשר סופקה בשנת 2008 למערכת הארצית (פלמחים ואשקלון) עומדת על כ-140 מיליון מ"ק, כאשר העלות הכוללת בגין רכישות מים אלו שגולמה בתעריפי המים מסתכמת ב-400 מיליון ש"ח לערך.

פיתוח מפעלי מים

פיתוח משק המים לשנת 2009 יוקדש ברובו לפיתוח מקורות מים במתווה שנקבע בהחלטות הממשלה בשנתיים האחרונות, חיבור מתקני התפלת מי ים למערכת הארצית, התאמת המערכת לקליטת כמויות ההתפלה והרחבת האספקה של מפעלי מים קיימים. חברת מקורות צפויה לבצע עבודות פיתוח בהיקף של כ-900 מיליון ש"ח. יתר הפיתוח יתבצע על ידי יזמים פרטיים בצורות מימון שונות.

במסגרת תקציב הפיתוח של חברת מקורות יתבצע תגבור ופיתוח מערכות אספקת המים, על מנת לאפשר אספקת מים אמינה בכמות ואיכות מספקת בהתאם לצרכים. כמו כן, יתוגבר כושר ההפקה מאקוויפר החוף על מנת לאפשר שימוש באקוויפר זה כמקור אגירה רב שנתי לגישור על פני שנים

שחונות ותמשך הקמת התשתיות להעברת מים מאתרי התפלת מי הים שישכנו בסמוך לחופי המדינה למערכת אספקת המים הארצית והאזורית תוך התאמת המערכת לקליטת כמויות המים המותפלים. מספר פרויקטים נמצאים בשלבים שונים של תכנון וביצוע :

- 1 . חיבור מתקן התפלה חדרה, לו"ז סיום ביצוע יוני 2009.
- 2 . חיבור מתקן התפלה שורק וחיבור מתקן התפלה אשדוד – בתהליכי תכנון מפורט, במקביל לקידום הפרויקטים (סטטוטוריקה, אישורים, היתרי בנייה).
- 3 . שיקום ושיפור אקוויפר החוף תוך הגברת השאיבה באזור גרנות ולהט במסגרת פרויקט "הנקז המזרחי" (הפקת מים מליחים, התפלתם במסגרת מתקני התפלה גרנות ולהט ואספקתם למערכת הארצית). כיום, החל ביצוע הקידוחים הראשונים במסגרת הנקז (קידוחי חלוץ) והרחבת מתקן גרנות נמצאת בתכנון מפורט. הפרויקט צפוי להסתיים לקראת סוף שנת 2010.
- 4 . התחלת ביצוע המערכת החמישית לירושלים לאחר אישור "הועדה לתשתיות לאומיות", בהמשך להחלטת הממשלה מס' 1101 מיום 28.01.07 ובהתאם לאישור מועצת רשות המים מיום 3.7.2008. פרויקט המערכת החמישית לאספקת מים לירושלים הינו אחד הפרויקטים הגדולים, החשובים והאסטרטגיים בעשור הקרוב. הפרויקט הינו בעל חשיבות עליונה למערכת אספקת המים הארצית בכלל ולעיר הבירה בפרט.
- 5 . התאמת המערכת הארצית לקליטת מים ממתקני התפלת מי ים מתוכננים (מאגר ברקאי, מאגר חפץ חיים, קו חפץ חיים "100 מחבר קווי הירקון המערבי והמזרחי, תגבור קו ירקון מערבי, ועוד). כיום מושלם התכנון המפורט לפרויקט ובחלקו אף החל הביצוע.
- 6 . פיתוח מערכת ותגבור אספקת מים לערי גוש דן (קו אלוף שדה, קו פי גלילות), לשרון דרומי (קו "60 לאורך כביש 531 ומאגר חורשים), שפלת לוד, הנגב המרכזי, ערבה תיכונה וערבה דרומית, רמת הגולן, חיפה, גליל מערבי ועוד. כיום נמצא הפרויקט בתכנון מפורט ובחלקו אף החל ביצוע.
- 7 . מתקן להתפלת מי ים באשדוד, בהיקף של 100 מלמ"ק בשנה, נמצא בשלבי הקמה ראשונים באמצעות חברת "מקורות ייזום ופיתוח".
- 8 . קידוחי "בצורת" : סדרה של כ-25 קידוחים לביצוע בשנים 2009-2010 הכוללת קידוחים עמוקים בצפון, קידוחים רדודים באקוויפר החוף ובנוסף קידוחי ניטור בירת"ן.
- 9 . המובל המערבי : חיבור מתקן התפלה חדרה להרי החוף – קו "80, תחנות ואיגומים.
- 10 . הרחבת מפעלי השבת קולחין קיימים ופיתוח מפעלים חדשים (שאושרו לביצוע ע"י חברת מקורות) : איילון לטרון, עג'ור עדולם, קולחי מט"ש שוקת, קולחי גוש עציון.
- 11 . פרויקט "גאולת הירקון" : התחלת ביצוע שלב א'.
- 12 . שיקום תעלת ה.מ.מ. (הטיית מעיינות מליחים מסביב לכנרת) הנמצא בשלבים אחרונים של ביצוע.

משק הביוב ברשויות המקומיות

המשק הישראלי מצוי כיום בתנופת השקעות בתחום הביוב. נכון לאמצע שנת 2009 נמצאים בשלבים שונים של תכנון או ביצוע, פרויקטים בהיקף של מעל מיליארד ש"ח. פרויקטים אלו כוללים מכוני טיהור, מערכות איסוף אזוריות ומערכות ביוב פנים עירוניות.

היקף הטיפול בשפכים וההשקעות הצפויות

כמות השפכים המיוצרת מידי שנה (תעשייתיים וביתיים) במדינת ישראל, עומדת כיום על כ- 500 מלמ"ק. מתוך כמות זו מטופלים כיום בהתאם לתקנות משרד הבריאות והמשרד להגנת הסביבה כ- 420 מלמ"ק (יתרת כמות השפכים מטופלת לרמה שאינה עומדת בתקנים). השלמת מתקני הטיהור הנמצאים בשלבי תכנון וביצוע תעלה באופן משמעותי את כמות השפכים המטופלים בהתאם לסטנדרטים שנקבעו והיא תקרב לפוטנציאל השפכים הקיים. בהקשר זה יש להבהיר מספר נקודות:

1. טיהור שפכים וסילוקם בהתאם לתקנות הבריאות הקיימות כיום בישראל (שהן מקבילות לאלו שקיימות בעולם המערבי) זול יותר מפיתוח מקורות מים אחרים (דוגמת התפלת מי ים). על פי נתוני המינהל לפיתוח תשתיות ביוב עלות הטיהור למ"ק שפכים הינה 84-126 אג' (כולל החזר הון), לעומת כ-2.8 ש"ח למ"ק בהתפלת מי ים.
2. על פי תחזית גידול האוכלוסייה בישראל עולה, כי עד שנת 2010 יעלה פוטנציאל השפכים בישראל לכ- 560 מלמ"ק. טיפול נאות בתוספת השפכים ימשיך לדרוש השקעות שנתיות בהיקפים רחבים.
3. במקביל להקמת מתקני טיהור שפכים מכניים מתקדמים, מסייע המנהל לפיתוח תשתיות ביוב לרשויות המקומיות בהתאמתם ושיפורם של מכוני הטיהור האקסטנסיביים (אגני חמצון) על מנת שהטיפול בשפכים יביא לכך שאיכות הקולחין תעמוד בהתאם לכל דין.
4. במסגרת החלטת ועדת השרים לאיכות סביבה וחומרים מסוכנים מיום 5 במאי 2005, ובמסגרת החלטות הממשלה מיום 9 באוגוסט 2005, אושר תקן נדרש לאיכות קולחין להשקיה בלתי מוגבלת (תקן 10/10). במהלך שנת 2004 בוצעה בחינת הרגישות ההידרולוגית באזורים השונים בארץ ובמהלך שנת 2005 גיבש צוות בינמשרדי המשותף למשרד התשתיות הלאומיות, רשות המים, המשרד להגנת הסביבה ומשרד החקלאות רשימת קדימויות לשדרוג מתקני טיהור שפכים. בהתאם להמלצות הצוות, מתקני הטיהור ישודרגו בהדרגה על פני 10 שנים.

מההחלטה נובעים יתרונות רבים, ביניהם, שימוש במי הקולחים להשקיית מגוון גדול יותר של גידולים חקלאיים, הגדלת היצע המים ושמירה על איכות הסביבה ובריאות הציבור.

הלוואות ומענקים

המנהל לפיתוח תשתיות ביוב מלווה מקצועית ומקצה משאבים להקמת מכונים לטיהור שפכים, הקמת מערכות איסוף וכן הקמת מערכות פנימיות לביוב במגזרים השונים.

בהתאם להחלטת ממשלה מס' 2185 מיום 12 באוגוסט 2007 החל משנת 2008 הסיוע למשק המים והביוב העירוני בהקמה ובפיתוח מערכות טיפול והולכת ביוב יילך ויפחת. זאת, עקב קביעת תעריפי מים וביוב המשקפים עלות וכן ניהול עסקי של משק המים והביוב ויכולת גיוס גבוהה יותר מול מערכת הבנקאות. עד לביסוס מעמד תאגידי המים והביוב, יועמדו הלוואות ביוב כנהוג כיום ובמסגרת התקציב המאושר. זכאות תאגיד מים וביוב או מועצה אזורית לסיוע תיבחן באמצעות מודל כלכלי לחישוב תועלות למשק כתוצאה מביצוע ההשקעה, מול עלות ההשקעה ויכולת התאגיד או המועצה לממן השקעה כאמור ממקורות עצמיים.

השלמת הרפורמה במשק המים והביוב העירוני

תכלית חוק תאגידי מים וביוב הינה להפריד את פעילות המים והביוב מהפעילות המוניציפאלית האחרת של הרשויות המקומיות, באמצעות הפעלת משק המים והביוב ברשות המקומית ע"י תאגיד נפרד המנוהל באופן עצמאי עפ"י קריטריונים מקצועיים ועסקיים. בהתאם להוראות החוק כל הרשויות המקומיות נדרשות להפעיל את משק המים והביוב שלהן באמצעות תאגיד, לא יאוחר מחודש יולי 2007.

על פי נתוני הממונה על התאגידיים במשרד הפנים, עד סוף שנת 2009 יוקמו 45 תאגידי מים וביוב בלמעלה מ- 70 רשויות מקומיות המעניקים שירותי מים וביוב על בסיס כלכלי ותוך חובת שירות איכותי לצרכן עבור כ-4.5 מליון תושבים.

הסדרה מבנית של קבוצת מקורות

מקורות חברת מים בע"מ היא אחת מחברות התשתית הגדולות בארץ וספק המים הגדול ביותר במשק (כ-70% מכמות המים השפירים). החברה עוסקת בעיקר בעבודות לפיתוח המערכת הארצית ומערכות אזוריות, בהפקת מים ואספקתם לצרכנים השונים. בחברה מועסקים כ- 2,100 עובדים. חברת מקורות מהווה, על פי חוק המים, רשות מים ארצית ומוציאה לפועל את מרבית פעילות הפיתוח של מפעלי המים בישראל.

מאז 1993 חתמה המדינה על הסכמים עם חברת מקורות: "הסכם עלויות" לפיו המדינה מעבירה למקורות את ההפרש החיובי שבין העלויות המוכרות של החברה והכנסותיה ממכירת מים. הסכם העלויות האחרון (אוגוסט 2002) הסתיים בסוף שנת 2006.

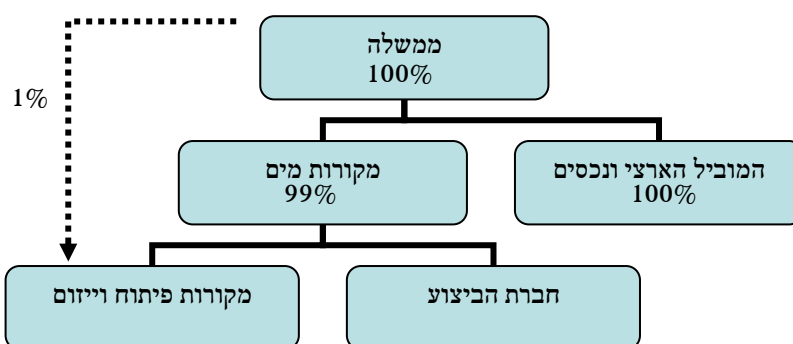
בהמשך לבחינת הנושא על ידי רשות המים ומשרד האוצר, הוחלט על מעבר למודל של רגולציה על ספקי המים (כמו גם על חברת מקורות) המשקף את יחסי הגומלין הראויים בין ממשלה לחברה

מפוקחת. בהתאם לכך נוהל משא ומתן עם חברת מקורות להסכם עלויות זמני לתקופה של שנתיים עם אופציה להארכה בשנה נוספת, עד לכניסתם לתוקף של כללי הרגולציה על ספקי המים. במסגרת הסכם העלויות הזמני שנחתם ביום 29 באוגוסט 2007 בוצעה התאמה של בסיסי עלויות, וסוכמה התחייבות החברה לסוגיות האחריות ורמת השירות בכל הכרוך באספקת המים. ההסכם מבוסס על העקרונות הבאים:

1. הכרה בעלויות תפעול שנתיות על בסיס נורמטיבי כולל מקדם התייעלות.
2. הכרה במלוא עלויות ההון בכפוף למבנה הון נורמטיבי.
3. הסדרת מבנה ההון של החברה כך שיתאפשר לה לגייס הון במגזר העסקי.
4. קליטת מים ממתקני התפלת מי ים.
5. אחריות מקורות לרמת השירות לצרכנים.
6. העברת נתונים שיאפשרו בקרה על עלויות מקורות.

בתאריך 27.06.2008 פנתה חברת מקורות לרשות המים ולמשרד האוצר בבקשה לממש את האופציה ולהאריך את ההסכם בשנה נוספת. לאחר בחינה הוחלט ע"י משרד האוצר ורשות המים על הארכת תוקף הסכם העלויות לחצי שנה נוספת כאשר רשות המים תעמיד את מערך הרגולציה הנדרש עד לתאריך האמור.

החלטת ממשלה מס' 2318 מיום 26 באוגוסט 2007 קבעה שינוי מבני בקבוצת מקורות, לפיו תוקמנה שתי חברות בנות לחברת מקורות מים בע"מ: חברת היזום והפיתוח וחברת הביצוע. בנוסף, תוקם חברת המוביל אשר תהיה בבעלות ממשלתית מלאה ואשר תרכז בתוכה את נכסי המוביל הארצי ונכסים ביו"ש שהוקמו במימון המדינה (עד שנת 2008). חברת המוביל תרכוש מחברת מקורות מים עבור תפעול המוביל הארצי שירותי ניהול, תפעול, פיתוח ואחזקה כל עוד מקורות מים משמשת כרשות מים ארצית. להלן מבנה קבוצת מקורות בהתאם לשינוי המבני עליו הוחלט:

מטרתו העיקרית של המבנה הארגוני המפורט לעיל הינה ליצור הפרדה ברורה בין פעילות אספקת המים שהינה מונופול טבעי ואשר תבוצע במסגרת חברת מקורות מים הקיימת, לבין פעילות אחרת

- הפעילות התחרותית, כגון: הקמת מתקני התפלת מי ים, הקמה ותפעול של מכוני טיהור ותפעול משק המים העירוני, שתבצע במסגרת חברת הייזום והפיתוח.

בנוסף, נקבעו תמריצים לקידום תהליך ההפרטה של חברת מקורות פיתוח וייזום, באופן שהתקדמות בתהליך ההפרטה תאפשר לחברה להגדיל את היקף פעילותה בשווקים בהם מותר לה לפעול. כמו כן, הוגדרו מגבלות ברורות ביחס לשיתוף הפעולה והעברות הכספים בין חברת מקורות מים לבין חברת מקורות פיתוח וייזום במטרה למנוע אפשרות של פגיעה בהתפתחות התחרות במשק.

מחויבותה של חברת מקורות ומחוייבות עובדי החברה ליישום השינוי המבני, לרבות המגבלות הנובעות ממנו על פעילותה, עוגנו במסגרת הסכם העלויות והתיקון להסכם הקיבוצי (בין הנהלת החברה לנציגות העובדים) שנחתמו ביום 29 באוגוסט 2007.

פעולות נוספות במשק המים המבוצעות על ידי רשות המים

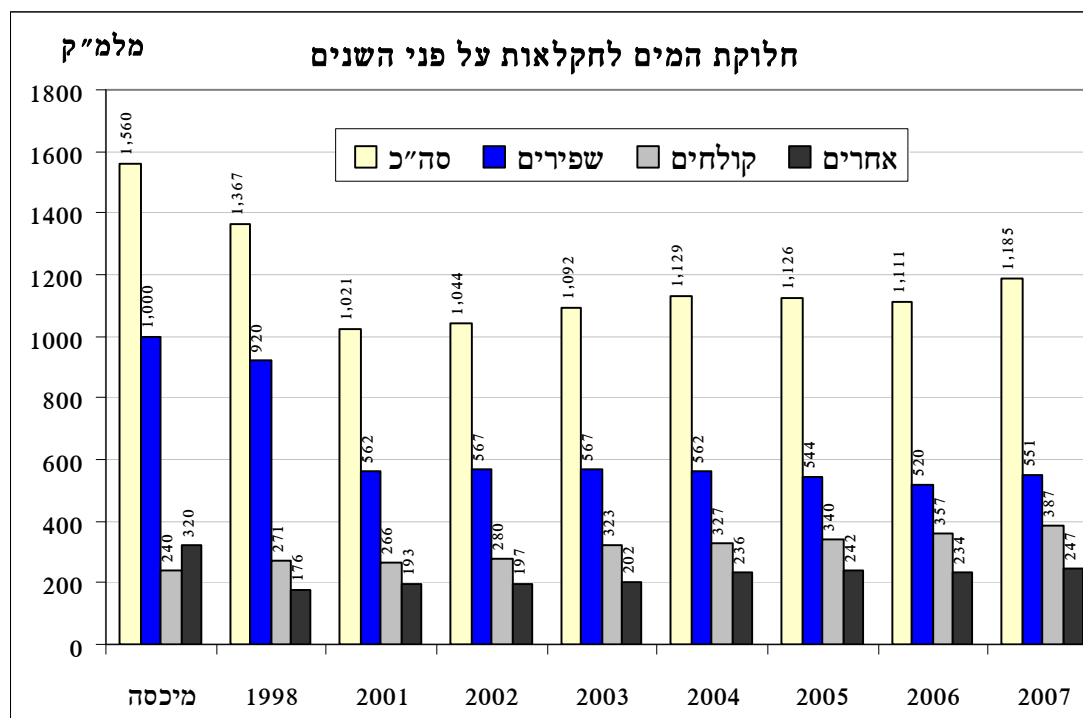
מעבר לפעולות, שנמנו במסגרת הדגשים המרכזיים לשנות התקציב 2009-2010 בפרק א' לעיל, רשות המים מבצעת פעולות שונות על מנת להביא לניהול יעיל וכלכלי של משק המים.

1. פעולות להרחבת היצע מקורות המים

א. השבת קולחין לחקלאות, תעשייה ושימושים עירוניים

בנוסף לאמור בסעיף 4, ובעקבות שינוי הכללים לסיוע בהשבת מי קולחין, ניתן כיום לסייע גם למפעלי השבת מים נחותים. מים נחותים הינם מים שאינם מי קולחין או שפירים ושהוגדרו ע"י מנהל הרשות כמים באיכות ירודה או מים המהווים תוספת למאזן משק המים - מי שיטפונות, מי קידוחים ומעיינות. משנת 2007, מועד תחילת הפעילות ועד היום, ניתן סיוע לשישה מפעלים אשר יוסיפו למאזן המים כ- 18 מלמ"ק, בהשקעה ממשלתית מצטברת העומדת על כ- 117 מלש"ח. בנוסף, נמצאים בתהליך אישור עוד כ- 2 מפעלים - בהשקעה של כ- 35 מלש"ח שתרומתם למאזן המים תהיה כ- 4 מלמ"ק.

בנוסף, ביום 9 באוגוסט 2005 התקבלה החלטת ממשלה בדבר שדרוג איכות מי הקולחין לאיכות השקיה ללא מגבלות ולהזרמה בנחלים בהתאם לתקני האיכות שגובשו ע"י ועדת ענבר. נושא חלוקת הנטל הובא אף הוא בפני הממשלה והוחלט כי צרכן הקולחין ישלם 15 אג' נוספות לכל מ"ק במוצא מכון טיהור השפכים. מהגרף המובא להלן עולה כי בעשור האחרון כמות של כ- 300 מיליון מ"ק מים שפירים לשימושים חקלאיים הוחלפו במים נחותים, וזאת הודות להשקעות משמעותיות שנעשו בתמיכה ממשלתית.

ב. התפלת מים מליחים

הרחבת היצע המים מתבצעת באמצעות גורמים פרטיים ובמקרים מיוחדים גם על ידי חברת מקורות. בשנת 2003 הוצא צו רכישה ונחתם הסכם בין חברת "מעגן התפלה" (שותפות של קיבוץ מעגן מיכאל וחברת "איוניקס") ובין חברת מקורות לפיו מקורות תרכוש 8.5 מלמ"ק מים מותפלים בשנה במחיר שנקבע על ידי המדינה. לאחר מס' תוספות בשנים 2007 ו-2008, סה"כ יספק המתקן 12.45 מלמ"ק למערכת כאשר מתוכננות שתי הרחבות נוספות, האחת של 5 מלמ"ק מששה קידוחים והשנייה של עוד כ-5 מלמ"ק על בסיס הפקה מנחל תנינים. בשנת 2004 נחתם הסכם בין אגודת המים של "חוף הכרמל" לבין חברת מקורות, לפיו תרכוש מקורות כ-4 מלמ"ק מים מליחים מותפלים מאגודת המים במחיר שנקבע על ידי המדינה. נבנה מתקן התפלה בעתלית שמספק 1.5 מלמ"ק, המתקן השני במעיין צבי בתפוקה של 2.5 מלמ"ק, שנמצא כיום בתכנון כללי כולל הגדלת היקף ההתפלה עד 7 מלמ"ק ולוח זמנים לאספקת המים בסוף שנת 2010. המים המותפלים ממתקנים אלה מוזרמים למערכת הספקת המים הארצית כאשר העלות בגין רכישת מים אלו מגולמת בתעריפי המים למקורות.

הסכמים של מספר פרויקטים דומים ביזמות פרטית נמצאים בשלבים שונים של תכנון: מתקן התפלה באגנים נעמן – כורדני (יזם קיבוץ כפר מסריק) בתפוקה של 5 מלמ"ק נמצא בשלבים אחרונים של והוצאת צו רכישה. מתקני התפלת מים מליחים נוספים באחריות חברת מקורות נמצאים בשלבים שונים של תכנון וביצוע: מתקן שיזפון הופעל השנה (1.1 מלמ"ק), מתקן להט נמצא לפני ביצוע (8.4 מלמ"ק), ומתוכננת הרחבת מתקן גרנות קיים בתפוקה של 2.5 מלמ"ק (בשלב ראשון ל-5.5 מלמ"ק ובשלבים מאוחרים יותר ל-14 מלמ"ק, זאת במסגרת תכנית "הנקז המזרחי"). מחיר רכישת המים שנקבע על ידי המדינה ליזמים הפרטיים נע בין 1.8-2.0 ש"ח/מ"ק בהתאם לנתונים הידרולוגים והנדסיים, מחיר הנמוך באופן משמעותי מעלות התפלת מי ים.

ג. התפלת מי ים

בהמשך לאמור בסעיף 4 בדבר תוכנית החירום וכן בהתאם להחלטת הממשלה ומועצת הרשות הממשלתית למים ולביוב בנושא, להלן פריסת מתקני ההתפלה הצפויה:

- (1) באתר קצא"א באשקלון הוקם מתקן להתפלת מי ים בהיקף של 100 מלמ"ק (בשנת 2008 המתקן סיפק 110 מלמ"ק). המתקן החל לספק מים באוגוסט 2005. בימים אלו נחתם הסכם להרחבת המתקן ל-120 מלמ"ק. אספקת המים במלא תפוקת ההרחבה תבצע במחצית 2010. בתום תקופת הזיכיון תועבר הבעלות על המתקן למדינה.
- (2) מתקן התפלה בהיקף של 30 מלמ"ק הוקם בפלמחים והחל לספק מים במאי 2007. בימים אלו נחתם הסכם להרחבת המתקן ל-45 מלמ"ק וכבר הוחל בקבלת תפוקה מוגדלת עפ"י ההסכם.

- (3) בחודש יוני 2007 החל שלב ההקמה והתפעול של מתקן להתפלת מי ים באתר תחנת הכח אורות רבין בחדרה בהיקף של 100 מלמ"ק. אספקת מים מהמתקן צפויה בחודש ספטמבר 2009. בימים אלו נחתם הסכם להרחבת המתקן עד ל- 127 מלמ"ק. המתקן יחל לספק את מלוא התפוקה המוגדלת במחצית הראשונה של שנת 2010.
- (4) באשדוד מתוכנן להיבנות מתקן התפלה נוסף בהיקף של 100 מלמ"ק. בהתאם להחלטת הממשלה בנושא, ההקמה והתפעול של מתקן ההתפלה יתבצעו על ידי חברת מקורות יזום ופיתוח. מועד האספקה למערכת הארצית צפוי להיות בשנת 2012.
- (5) בהתאם להחלטת מועצת רשות המים האמורה לעיל, יוקם מתקן התפלה נוסף בהיקף של כ-150 מלמ"ק בשנה באתר שורק הנמצא דרומית לאתר השפד"ן. מתקן זה נמצא בהליך מכרזי מתקדם וצפוי לספק מים למערכת הארצית בסוף שנת 2012..

יצוין בהקשר זה, כי בהתאם להחלטת ממשלה מס' 2184 מיום 12 באוגוסט 2007, הממשלה לא תתחייב עוד לתשלום מתקציב המדינה עבור רכישת מים מותפלים, וכן תיבחן האפשרות כי הרחבת היצע מי הים המותפלים תיעשה גם באמצעות קשר ישיר בין מפעיל מתקן ההתפלה לצרכני המים, תוך שימוש יעיל בתשתיות משק המים.

ד. טיוב בארות שנפסלו מלשמש למי שתייה

התוכנית לטיוב בארות שנפסלו מלשמש למי שתייה נועדה בעיקרה להוסיף מקורות מים שהזדהמו להיצע המים וכן למנוע המשך זיהום מקורות מים אלה ועל ידי כך להקנות גמישות ולהגביר את אמינות האספקה באמצעות הפעילויות הבאות: שלילת מלחים – רמת הכלורידים המותרת היא עד 250 מ"ג לליטר, הפחתת חנקות - התקן למי השתייה עומד על 70 מ"ג לליטר, הפחתת מיקרו מזהמים ופרכלורט ממקורות המים. לצורך עידוד הטיוב, ניתן מענק חד פעמי לכל מ"ק של מים אשר נפסלו מלשמש למי שתייה ומטופלים לרמה של איכות מי שתייה. המענק מבטא 40% מעלות ההון הנורמטיבית. כמו כן, עבור הפקת מים אלה ניתנת הנחה בגובה היטל ההפקה. שינוי מנגנון תעריפי מקורות, ובעקבותיו העלאת היטלי ההפקה הצמודים אליו, מאפשר שינוי יחס בין גובה המענק הנדרש וגובה הפטור מהיטל ההפקה. שינוי יחס זה ייבחן עבור שיטות הטיפול והמזהמים השונים במהלך 2009.

בשנת 2008 נפתח מסלול סיוע מקוצר להפקת טיוב למים שמליחותם עולה על 400 מליגרם כלוריד לליטר, ולמים שהרכבם מונע שימוש בהם כמי שתייה. במקרים אלו ניתן תמריץ להפקת המים לחקלאות באמצעות פטור מלא/חלקי מהיטל הפקה למשך שלוש שנים.

ה. חיבור מפיקי מים פרטיים לרשת המים הארצית

חיבור מפיקי מים פרטיים נועד להגביר את אמינות האספקה, תוך ניצול יעיל יותר של כלי הפקה קיימים וחיסכון בהשקעות בקידוחים חדשים. בשנת התקציב 2009 יימשך תהליך

הרחבת כושר ההפקה מאקוויפר החוף לצורך ניצולו כאוגר רב שנתי, וזאת על ידי נקיטת הצעדים הבאים במשולב:

- 1) המשך חיבור מפיקים פרטיים בעלי בארות באקוויפר החוף לרשת המים הארצית. חברת מקורות תרכוש את המים מהמפיקים הפרטיים במחיר שייקבע בצו שתוציא רשות המים.
- 2) קידוחים פרטיים באקוויפר החוף – ביצוע 10 קידוחים חדשים באקוויפר החוף באמצעות יזמים פרטיים, ואספקת המים מהקידוחים האמורים למערכת האספקה הארצית ע"י מכירת המים למקורות באמצעות צו רכישה.

ג. הסרת חסמים בתחומים נוספים לעידוד פיתוח משק המים

הממשלה קיבלה מספר החלטות שמטרתן הגברת התחרות בתחומים שונים במשק המים בכל הקשור להשבת קולחין, הענקת זכות כלכלית להפקת מים והתפלתם, טיוב וחלוקה של מים, והכל מתוך שאיפה להקטנת עלויות אספקת המים. להלן מספר החלטות שהתקבלו אשר מימושן יביא להגברת התחרות במשק המים:

- 1) יישום חובת ההולכה ואיגום של מים לסוגיהם על ידי בעל תשתית- נקבע בחוק כי בעל תשתית הולכה ואיגום של מים מחויב לספק שירותי הולכה ואיגום של מים שלא הופקו על ידו באמצעות תשתית ההולכה והאיגום שבבעלותו, תוך הבטחת אי פגיעה באיכות המים המסופקים בתשתית הקיימת. החוק כולל את כל סוגי איכויות המים (שפירים, מי מוצר, מים מליחים ומי רכז). יישום החוק יביא לניוד מים יעיל יותר בתשתיות הקיימות תוך הגברת התחרות העסקית במשק המים.
- 2) החלטת הממשלה מס. 3533 מיום 01.06.2008 קבעה למנות צוות בינמשרדי לצורך ייעול וזירוז ההליכים לרבות ההליכים הסטטוטוריים להקמה והרחבה של תשתיות מים. הצוות ימפה את הקשיים להקמת והרחבת תשתיות מים ויגיש הצעות לפתרונם. כן יקבע הצוות הסדרים מיוחדים שיאפשרו את פיתוחו של משק המים בלוחות זמנים קצרים יותר.

ד. תפיסת שיטפונות והחדרתם לאקוויפר

במסגרת החלטת הממשלה מיום 24.8.2008, בנושא פיתוח תחום הניקוז, החליטה הממשלה על שינוי חוק הניקוז וההגנה מפני שיטפונות תשי"ח-1957, כך שתוגדר מטרה לניצול מרבי ויעיל של מי הנגר העיליים כמקור מים, בנוסף להעברת סמכויות הניקוז למועצת רשות המים. העברת הסמכויות נועדה לרכז את סמכויות הניקוז, אשר היו מבוזרות במשרדים שונים, תחת מועצת רשות המים. בהחלטה זו אף הוטל על מנהל רשות המים להכין תוכנית אב לניצול מרבי ויעיל של מי הנגר למטרות משק המים. הפוטנציאל לתוספת מים ממימוש פעולות אלו מוערך בעשרות מיליוני קוב לשנה.

2. שימור מקורות המים

שימור איכות מקורות המים על ידי איתור מוקדי זיהום, מניעת התפשטותם ושיקום מקורות המים שזוהמו. במסגרת זו נעשים מספר צעדים:

א. **תכנון שיקום מי תהום בגוש דן (ת"א ר"ג וגבעתיים) – בעקבות איתור ותיחום זיהום מי תהום** חמור מפעילות תעשייתית, ובמטרה לתכנן את חלופות השיקום לאזור המזוהם ולתכנן פעולות מתקנות (שיקום/כליאה) כדי לעצור את התפשטות הזיהום באקוויפר, מתבצע תכנון לשיקום האקוויפר באזור האמור. התכנון מתבצע ע"י חברה בינלאומית, בעלת ניסיון מוכח בשיקום אקוויפרים בשיתוף עם חברה ישראלית.

ב. **הערכת היקף הזיהום במי התהום באזור הרצליה ורמה"ש** - סקר תלת שנתי צפוי להסתיים בשנת 2008 ומטרתו לזהות את כתמי הזיהום העיקריים במי התהום באזור וגורמיהם ולהעריך את הסיכונים לקראת הכנת תכנית שיקום עתידית למניעת המשך התפשטות הזיהום. הסקר נעשה בעקבות זיהום רחב היקף במי התהום במרכיבים אורגניים, חומרי נפץ ובמתכות כבדות שמקורם בפעילות תעשייתית רבת שנים שהתקיימה באזור וזיהמה את הבארות שסיפקו מי שתיה לתושבי רמת השרון.

ג. **טיפול במוקדי זיהום ידועים ופיתוח מערך ניטור ייעודי לאיתור זיהום במי תהום מדלק תעשייה ופסולת** - פיתוח מערך ניטור כאמור יאפשר גילוי מוקדם וטיפול בזיהום בטרם התפשט.

ד. **פעולות לשיקום אתרים מזוהמים בדלק** - במסגרת מערך ההתראה לניטור זיהומי דלק, אותרו 17 אתרים בהם קיימת עדשת דלק חופשי מעל פני מי תהום. באותם אתרים הוצאו הנחיות לשאיבת הדלק. נכון לשנת 2007 נשאבו למעלה מ- 140 אלף ליטר דלק.

ה. **תכנון מערך ניטור באזורי תעשייה** - בשנה האחרונה רשות המים הזמינה מספר עבודות שמטרתן תכנון של רשת ניטור לאיתור זיהומי תעשייה. במסגרת העבודות בוצעו סקרים היסטוריים מקיפים לאיתור מוקדי זיהום וקביעת סדרי עדיפויות לניטור אזורי תעשייה באקוויפר החוף. בשלב הבא יבוצעו מערכי הניטור וינקטו פעולות למזעור זיהומים במקורות המים.

3. צמצום הביקושים

ויסות הביקושים למים במטרה להביא לייעול הצריכה יעשה, בין היתר, באמצעות הקצאת משאבים לפרויקטים של חסכון במים באמצעות המגזר הפרטי וביצוע פעולות הסברה בנושא. במטרה להביא לייעול הצריכה נעשו מספר צעדים:

א. חיסכון

בהחלטת הקבינט החברתי כלכלי מס' חכ/5 מיום 8 לאפריל 2003 הוחלט לתקצב 15 מיליוני ש"ח לשנה במשך 3 שנים לביצוע פרויקט לחיסכון במים במגזר הביתי באמצעות זכיינים פרטיים שיבחרו במכרז. החל משנת 2007 פועלים שני זכיינים ליישום פרויקט זה.

ב. תקינה

קביעת תקינה מחייבת בכל הנוגע להתקנת אמצעים חוסכי מים, קביעת תקנות בדבר השקיית גינות ציבורי, שימוש במגדלי קירור אויר במקום מגדלי קירור המבוססים על מים בתעשייה ומערכות מיזוג אויר במבנים גדולים. בבנייה חדשה ובמבני ציבור תחויב התקנת אבזרים חוסכי מים נושאי תו כחול.

ג. שיקוף עלויות והיטל מחסור

בהתאם להחלטת מועצת רשות המים והוראות חוק תאגידי מים וביוב, ב – 1.1.2010 ייכנסו לתוקפם הכללים לתעריפי המים והביוב בתאגידיים. תעריפים אלה צפויים לשקף לצרכן את עלויות המים ולהביא לשימוש יעיל וכלכלי במוצר זה. כמו כן, בימים אלה מוגשת הצעת חוק העוסקת בהטלת היטל מחסור על צריכת מים מוגברת (מעל 4 מ"ק לנפש לחודש), בעלות של 20 ש"ח למ"ק לתקופה של שנה וחצי. היטל זה צפוי להביא לחיסכון למשק המים של כ- 60 מיליון מ"ק בשנה.

ד. החמרת הענישה

החמרת הענישה על זיהום מקורות מים, גניבות מים והפקה שלא בהתאם לרישיון וכמו כן, על שימוש בזבזני המנוגד לתקנות לחיסכון במים.

פרק ו' - דברי הסבר לסעיפי התקציב*

*הסכומים מפורטים בטבלאות התקציב בעמ' 2 עד 23 לעיל.

משק המים - התקציב הרגיל של הרשות הממשלתית למים ולביוב (סעיף 41)

4101 הרשות הממשלתית למים ולביוב
 הוצאות הנובעות ממטלות שוטפות של המשרד: שכר ונלווים, מנהלות (שכ"ד, אחזקה ואבטחת מבנה, אחזקת רכב ממשלתי, הדרכה, נסיעות לחו"ל וכו'), ופעולות מקצועיות (הסברה והסכון במים, ייעוץ, פיתוח ותחזוקת מערכות מידע, תכנון, איכות מים ניטור ומדידות, מחקרים וסקרים ועוד).

410101 הוצאות שכר
 בשנת 2009 - יעמוד מס' משרות שיא כח אדם ברשות על 90.5 תקנים; מס' השעות נוספות יעמוד על 36,322 שעות; מס' חודשי העבודה הבלתי צמיתה - 1,034; ו-131 תקני רכב שירות.
 בשנת 2010 מס' משרות שיא כח אדם יעמוד על 88.5 תקנים; מס' השעות הנוספות יעמוד על 36,316 שעות; מס' חודשי העבודה הבלתי צמיתה יעמוד על 1,037 חודשי עבודה; ו-130 תקני רכב שירות.

410102 אמרלות
 אמרלות - מינהל וארגון פעולות ורכישות (רכישת ציוד משרדי, עבודות דפוס, תקשורת (בזק וסלולר), פרסום מכרזים ועוד) אחזקת ואבטחת הבניין, אחזקת רכב ממשלתי, הדרכה, נסיעות לחו"ל, שכר דירה והשתתפויות עם משרד האוצר (מינהל הדיוור הממשלתי, מינהל הרכב הממשלתי ועוד).

410103 פעולות משק המים
 ייעוץ לרשות המים בתחומים שונים כגון התפלת מי ים והתפלת מים מליחים, פעולות להסברה וקידום החיסכון במים ותקצוב צווים לתיקון המעוות בהתאם להוראות חוק המים בהוצאה מותנית בהכנסה. פעולות לפיתוח משק המים כגון פיתוח ותחזוקת מערכות מידע, ביצוע מחקרים וסקרים באמצעות "קול קורא", פעולות לניטור ומניעת זיהום, תכנון כללי, יעוץ ליישום הסכמי השלום ועוד.
 במסגרת הארגון מחדש של תקציב רשות המים, הועברו מס' תקנות מתוכנית זו לתוכנית חדשה בסעיף הפיתוח ביניהן תקצוב צווים לתיקון מעוות, פעולות לניטור ומניעת זיהום ועוד.

410104 רזרבה להתייקרויות
4102 המנהל לפיתוח תשתיות ביוב יחידת המנהל לפיתוח תשתיות ביוב מסייעת בהקמת תשתיות ביוב בתאגידי מים וביוב, מועצות אזוריות ורשויות מקומיות ביו"ש. היחידה תצורף לרשות המים, בהתאם להחלטת הממשלה, במהלך שנת 2009.

410201 הוצאות שכר – המנהל לפיתוח תשתיות ביוב

בשנת 2009 יעמדו מס' חודשי העבודה הבלתי צמיתה על 213 חודשי עבודה; מס' השעות נוספות יעמוד על 2,442 שעות; ו-15 תקני רכב שירות.

בשנת 2010 יעמדו מס' חודשי העבודה הבלתי צמיתה על 208 חודשי עבודה; מס' השעות הנוספות יעמוד על 2,393 שעות; וכן 15 תקני רכב שירות.

410203 רזרבה להתייקרויות

4103 מינהל המים – הממונה על התאגידים

410301 הוצאות שכר – מינהל המים – הממונה על התאגידים

בשנת 2009 יעמוד מס' המשרות בשיא כ"א על תקן 1; מס' חודשי העבודה הבלתי צמיתה יעמוד על 270 חודשי עבודה; מס' השעות הנוספות יעמוד על 4,940 שעות; וכן החזר הוצאות רכב יעמוד על 16 תקני רכב שירות.

בשנת 2010 יעמוד מס' המשרות בשיא כ"א על תקן 1; מס' חודשי העבודה הבלתי צמיתה יעמוד על 265 חודשי עבודה; מס' השעות הנוספות יעמוד על 4,841 שעות; והחזר הוצאות רכב יעמוד על 16 תקני רכב שירות.

410302 תפעול

שכר דירה של היחידה, תקציב ביקורת מוכנות למשברי מים ברשויות המקומיות ותקציב לייעוץ ויישום חוק תאגידי מים וביוב ברשויות המקומיות.

410303 רזרבה להתייקרויות

סעיף 73 - משק המים והביוב - תקציבי פיתוח (הסכומים באלפי ש"ח)

7301 סיוע ליישובי הצפון
 סיוע ליישובי הצפון בהקמת תשתיות טיפול בשפכים בהתאם להחלטת ממשלה 561 מיום 28 בספטמבר 2006, היקף התכנית הכולל הנו 170 מליון ש"ח, על פני השנים 2006-2010.

7313 פעולות משק המים
 ביצוע פעולות שונות במשק המים בן היתר: פעולות לניטור איכות מים, פרויקט טלמטריה, תקצוב צווים לתיקון מעוות ועוד. בשנת 2009 תוקצבו פעולות אלה בסעיף 03-41.

7314 מפעלי מים ביהודה ושומרון
 ביצוע עבודות פיתוח בתחום המים באזורי יו"ש במסגרת ההסדרים המדיניים וכתוצאה ממניעים ביטחוניים תוקצבו עד לשנת 2006 מתקציב המדינה. במסגרת זו, בוצעו בין היתר העבודות הבאות: פיתוח דרכי גישה לאתרים, הטמנת קוים עיליים, חיבור הישובים היהודיים למערכת אספקת מים חליפית, הפרדת מערכות מים והגדלת כושר האיגום בישובים. סכום זה משקף את השלמת ההתחייבות למקורות בגין הקמת מפעלי מים ביו"ש שלב ה'.

7319 פיתוח מקורות מים
 מענקים בשיעור של עד 60% מהיקף ההשקעה, הניתנים כהשתתפות בהקמת מפעלי מים להשבת קולחין להמרה של מים שפירים, לטיוב (בארות) מים שנפסלו או עומדים להיפסל מלשמש כמי שתייה. המענקים מאושרים במסגרת הכללים שנחתמו בין שרי התשתיות הלאומיות והאוצר במאי 2000 והחלטת ועדת השרים לענייני כלכלה שסימנה כל/46 מיום 18 ליולי 2000. בהתאם להחלטת ממשלה מס' 3533 הוחלט על תקצוב של 915 מליון ש"ח על פני 5 שנים כאשר מתוך סכום זה יועמד תקציב של 275 מליון ש"ח לפיתוח מפעלי השבת קולחין.

7320 פעולות ניקוז
 השתתפות רשות המים בפעולות ניקוז רשות נחל קישון.

7321 סיוע לתאגידי מים וביוב
 בהתאם להוראות חוק תאגידי מים וביוב, על כל הרשויות המקומיות לנהל את משק המים בתחומן ע"י תאגיד מים וביוב. התקציב הנ"ל מוקצה לתאגידי מים וביוב ורשויות מקומיות במסגרת עידוד הקמת תאגידי מים וביוב, לשם שיפור מערכות אספקת שירותי המים והביוב לצרכן העירוני ובהתאם להוראות החוק. שיטת ההקצאה נקבעה בחוזרי המנהל הכללי של משרד הפנים, וביחס לתאגידיים חדשים נקבעה שיטת ההקצאה בקריטריונים בהתאם להחלטת ממשלה מס' 2182 מיום 12 באוגוסט 2007.

מפעלי ביוב

7322

הלוואות ומענקים הניתנים לרשויות מקומיות לצורך מימון פרויקטים לטיפול בשפכים. הפרויקטים כוללים הקמת מכונים לטיפול בשפכים, הקמת מערכות הולכת שפכים אזוריות ומערכות איסוף פנימיות. המימון ניתן לאחר אישור ועדת ההשקעות לביוב. במקרים מיוחדים על פי החלטות ממשלה ניתנים מענקים. תוכנית זו כוללת בין היתר, סיוע לתאגידי מים וביוב, מועצות איזוריות ורשויות מקומיות ביו"ש; סיוע ליישובי קו עימות וסיוע ליישובי בני מעוטים.

רזרבה להתייקרויות

7323

סעיף 32 – תמיכות שונות

3206 תמיכות במחירי מים

תקציב זה נועד לתמוך בצרכני מים חקלאיים ולממן רכישה של מים מותפלים או מופקים על ידי יזמים פרטיים ומוזרמים למערכת המים הארצית.

320607 תמיכות בחקלאות

מיועדים לתמיכות בחקלאים עקב ייקור המים, במסגרת מסמך העקרונות שנחתם בין המדינה לבין התאחדות חקלאי ישראל, ואומץ במסגרת החלטת ממשלה מס' 884 מיום 17 בדצמבר 2006. התמיכה הנה בגובה ייקור המים בפועל, למשך 5 שנים לכל ייקור.

320608 תמיכה בחקלאים בגין הפחתת הקצאות המים

עקב המשבר החמור במשק המים, הופחתו הקצאות המים לחקלאות בשנת 2009 ב- 100 מלמ"ק (כ-22%). בהתאם להחלטת הממשלה מס' 4514 מיום 19.2.2009, בנושא תמיכה בחקלאים עקב ירידה בכמויות המים המוקצות למטרות חקלאות, סך התמיכה בגין ההפחתה לא יעלה על 258 מיליון ש"ח. התמיכה תחושב לפי מ"ק מופחת לחקלאי, כאשר לחקלאי שנענה לבקשת משרד החקלאות להפחית מרצון את הקצאות המים, תינתן תמיכה גבוהה למ"ק מאשר בהפחתה המנהלית שתבוצע על יתרת הכמות הנדרשת להפחתה. סך של כ-181 מיליון ש"ח מהתמיכה תוקצב בשנת 2009 והיתרה בסך של כ-77 מיליון ש"ח תוקצב בשנת 2010.

320611 תמיכות בספקי מים

תקציב זה נועד לתמוך בספקי מים ומשקף את הפער בין עלות הפקת המים ואספקתם ובין ההכנסות ממכירת מים. כיום, קיים מערך גביית היטלים גמיש אשר מביא לפתרון נושא זה. הסכום כאמור נועד בעיקרו לכיסוי התחייבויות עבר בנושא זה.

320612 רכישת מים

בשנת 2009 צפוי משק המים לקלוט עוד כ-13 מלמ"ק מים מליחים מותפלים ממתקני ההתפלה הפרטיים במעגן מיכאל וחוף הכרמל בעלות ממוצעת של כ-1.8 ש"ח למ"ק. סכום זה יגולם בתעריפי המים בשנת 2010.

320620 רזרבה להתייקרויות